

Juho Matikainen

UUDEN OPISKELIJAN TURVALLI- SUUSPEREHDYTYS JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA

Opinnäytetyö

Liiketalouden ammattikorkeakoulu

Tradenomikoulutus, Turvallisuusala

2024



**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Tradenomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Juho Matikainen
Työn nimi	Uuden opiskelijan turvallisuusperehdytys Jyväskylän yliopistossa
Toimeksiantaja	Jyväskylän yliopisto
Vuosi	2024
Sivut	75 sivua, liitteitä 19 sivua
Työn ohjaaja(t)	Mika Kiiskinen

TIIVISTELMÄ

Oppilaitokset ja niiden turvallisuuden hallinta on monimutkainen kokonaisuus. Ison haasteen toimintaympäristöön tekee se, että oppilaitokset ovat avoimia ja ne sijaitsevat keskeisillä paikoilla. Lisäksi oppilaitosten toimintaympäristöön kuuluu suuri määrä opiskelijoita. Jyväskylän yliopiston kampusalue on laajalle levittäytynyt ja opiskelijoita vierailee alueella päivittäin tuhansia. Lisäksi Jyväskylän yliopiston keskeinen sijainti aivan keskustan tuntumassa aiheuttaa satunnaisten kulkijoiden liikkumista alueella. Suomessa ohjaavat normit sääntelevät pääsääntöisesti työntekijöiden turvallisuutta. Oppilaitosten ja opiskelijoiden turvallisuuden lakisääntely on vähäistä. Oppilaitosten toimintaa ohjaavissa laeissa opiskelijoiden turvallisuus on huomioitu opetusta järjestävän tahon huolehtimisvelvoitteena. Miten turvallisuuden konkreettiset toimenpiteet esimerkiksi yliopistoissa toteutetaan, jää yliopistojen omalle vastuulle.

Jyväskylän yliopisto on ottanut opiskelijoiden turvallisuuden huomioon mm. turvallisuusohjeistuksilla. Turvallisuusohjeet ovat kuitenkin hankalasti saavutettavissa. Jyväskylän yliopistossa kehitetään opiskelijoiden digitaalista käsikirjaa. Käsikirjan on tarkoitus parantaa informaation saavutettavuutta ja verkkosivujen käytettävyyttä. Myös turvallisuusinformaatiota on tarkoitus kehittää osana käsikirjaa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää uusien opiskelijoiden turvallisuustietoutta ja asenteita turvallisuutta kohtaan. Lisäksi opinnäytetyön osana tehdyn tutkimuksen tuloksista on tarkoitus koostaa opiskelijoille selkeitä ja yksinkertaisia turvallisuusohjeita. Turvallisuusohjeiden on tarkoitus olla osa digitaalista käsikirjaa.

Opiskelijoille tehdyn kyselyn tuloksista selviää, että turvallisuustietous on hyvin vaihtelevaa. Ennen opiskelun alkua, noin kolmannes vastaajista oli saanut turvallisuuskoulutusta. Yliopistoalueen turvallisuus ei hakutilanteessa ollut merkityksellistä, mutta suurin osa kuitenkin halusi opiskeluympäristön olevan turvallinen ja terveellinen. Tuloksista on pääteltävissä, että turvallisuus kiinnostaa ja selkeille sekä yksinkertaisille ohjeille on tarve. Suurin osa vastaajista myös toivoi turvallisuuskoulutusta osaksi opintoja. Tutkimustyön tuloksena opiskelijoiden digitaalisen käsikirjan osaksi tuotettiin turvallisuusohjeita. Turvallisuusohjeet tehtiin kohderyhmän tarpeita vastaaviksi. Lisäksi tutkimustyö tuotti Jyväskylän yliopistolle tietoa opiskelijoiden halukkuudesta olla mukana kehittämässä alueen kokonaisturvallisuutta.

Asiasanat: turvallisuus, opiskelijat, turvallisuusohjeet, turvallisuusperehdytys

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author (authors)	Juho Matikainen
Thesis title	A new student's safety orientation at the University of Jyväskylä
Commissioned by	University of Jyväskylä
Time	2024
Pages	75 pages, 19 pages of appendices
Supervisor	Mika Kiiskinen

ABSTRACT

Educational institutions and their security management is a complex entity. A big challenge for the operating environment is that the educational institutions are open and located in central places. In addition, the operating environment of educational institutions includes a large number of students. The campus area of the University of Jyväskylä is widely spread and thousands of students visit the area every day. In addition, the central location of the University of Jyväskylä right next to the city center causes frequent travelers to move around the area. The guiding norms in Finland mainly regulate the safety of employees. There is little legal regulation of the safety of educational institutions and students. In the laws governing the operation of educational institutions, the safety of students is taken into account as an obligation of the organization organizing education. How concrete safety measures are implemented in universities for example, is the responsibility of the universities themselves.

The University of Jyväskylä has taken students' safety into account, e.g. with safety instructions. However, the safety instructions are difficult to reach. A digital handbook for students is being developed at the University of Jyväskylä. The purpose of the manual is to improve the accessibility of information and the usability of websites. Safety information is also planned to be developed as part of the manual. The purpose of this thesis is to find out new students' safety knowledge and attitudes towards safety. In addition, clear and simple safety instructions for students are to be compiled from the results of the research carried out as part of the thesis. The safety instructions are meant to be part of the digital manual.

The results of the survey for students show that safety awareness is very variable. Before starting the study, about a third of the respondents had received safety training. The security of the university area was not relevant in the application situation, but the majority wanted the study environment to be safe and healthy. It can be concluded from the results that safety interests students and there is a need for clear and simple instructions. Most of the respondents also wanted safety training as part of their studies. As a result of the research, safety instructions were produced as part of the students' digital handbook. The safety instructions were made to meet the needs of the target group. In addition, the research work provided the University of Jyväskylä with information about the students' willingness to be involved in developing the overall safety of the area.

Keywords: safety, students, safety directions, safety induction

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	7
2.1	Tavoitteet ja rajaus	7
2.2	Kehittämistehtävä	9
2.3	Oma kehittyminen	13
2.4	Tiedonkeruumenetelmät	14
2.5	Kyselytutkimus	15
3	JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO	16
3.1	Yleistä	16
3.2	Tunnuslukuja	17
3.3	Jyväskylän yliopiston turvallisuuspolitiikka	17
3.4	Varmennustoiminnan johtaminen	19
3.5	Turvallisuustoimenpiteet Jyväskylän yliopistossa	22
4	LAINSÄÄDÄNTÖ	24
4.1	Yliopistolaki	25
4.2	Työturvallisuuslaki	28
4.3	Valmiuslaki	28
4.4	Työsuojelu	29
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	30
5.1	Kysely	31
5.2	Kyselyn runko	32
5.3	Tuotettava materiaali	33
5.4	Tutkimusaineiston pätevyys, luotettavuus ja käsittely	35
6	KYSELYN TULOKSET JA ANALYSOINTI	36
6.1	Yleiset taustahavainnot	37
6.2	Turvallisuustietouden saatavuus ja perehdytys	39
6.3	Kokemukset turvallisuudesta	41

6.4	Turvallisuustietoisuus ja toiveet valistuksesta.....	43
7	POHDINTA.....	44
7.1	Johtopäätökset tuloksista	45
7.2	Kehittämisehdotukset	49
	LÄHTEET.....	53

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Kyselyn tulokset

Liite 3. Turvallisuusohjeet

1 JOHDANTO

Jyväskylän yliopisto on massiivinen kokonaisuus monellakin mittarilla mitattuna. Laajaa kokonaisuutta leimaa myös historiallinen kehys, joka tuo mukanaan monia, muista Suomen yliopistoista poikkeavia seikkoja. Jyväskylän yliopisto on maantieteellisesti laajalle levittäytynyt. Jyväskylän yliopiston rakennusmassaa on pääkampuksesta poiketen monilla muillakin kaupungin alueilla. Suuri määrä henkilökuntaa ja opiskelijoita ripoteltuna laajalle alueelle antaa turvallisuuskulmista monia hallittavia haasteita. Miten turvallisuushaasteita voi kustannustehokkaasti hallita on asia, jota monet isot organisaatiot pohtivat päivittäin.

Tässä opinnäytetyössä turvallisuushaasteiden hallinnan ja tarkastelun pääosassa ovat opiskelijat. Opiskelijat ovat henkilömäärältään suurin Jyväskylän yliopistossa edustettu osa-alue. Vaikka opiskelijat ovat yksi yliopistotoiminnan kulmakiviä, ei heidän asioitaan välttämättä ole turvallisuuden näkökulmasta riittävästi mietitty. Perinteisesti organisaatioiden tai muiden toimijoiden henkilöturvallisuutta mietitään työturvallisuuskulmasta. Tämän huomaa myös sellaisen lainsäädännön vähäisyydestä, joka koskettaisi suoraan opiskelijoita. Oppilaitosmaailmassa opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta ovat monesti erottamaton yhtälö. Siellä missä henkilökuntaan kuuluva tekee työtään, on paikalla monesti myös opiskelijoita. Miten tätä yhtälöä tulisi katsoa turvallisuuden näkökulmasta ja miten olemassa olevaa normistoa tulisi tähän soveltaa, ovat mielenkiintoisia kysymyksiä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on pohtia opiskelijoiden asemaa yliopistomaailmassa. Vaikka missään ei suoraan sanota, täytyy opiskelijoita ja heidän asemaansa tarkastella usein työntekijän näkökulmasta. Turvallinen ympäristö kuuluu myös opiskelijoille ja yliopisto on velvollinen sen järjestämään. Miten se toteutetaan, jää oppilaitoksen omille harteille. Tässä opinnäytetyössä on lisäksi tarkoitus kartoittaa Jyväskylän yliopiston uusien opiskelijoiden turvallisuustietämystä. Tietämystä kartoitetaan kyselyn avulla. Kyselyssä kerätään tietoa myös opiskelijoiden toiveista sekä siitä, mitä turvallisuustietoutta he toivovat osaksi opiskelun aloitusta. Saatujen tietojen pohjalta on tarkoitus laatia turvallisuusohjeita.

Tässä opinnäytetyössä Jyväskylän yliopiston toimintaa ja toimintaympäristöä käsitellään määräävän ja ohjaavan normiston pohjalta. Lisäksi opiskelijoiden asemaa yliopistomaailmassa vertaillaan suhteellisen paljon normitettuun työntekijöiden asemaan. Oppilaitosturvallisuudesta löytyy jonkin verran kirjallisuutta, mutta monesti näissäkin asioita suhteutetaan toimintamalleihin ja vastuisiin, jotka käsittelevät asiaa työntekijän sekä työnantajan roolista. Kysymys opiskelijoiden roolista tässä yhtälössä ei ole aivan yksinkertainen. Asenteet ja toimintamallit opiskelijaturvallisuutta kohtaan ovat todennäköisesti vaihtelevia. Väitän, että alaikäisen opiskelijan turvallisuus kiinnostaa enemmän kuin aikuisen. Tämän toki osittain täytyykin olla näin, mutta toisen ja kolmannen asteen opiskelijan turvallisuus on yhtä tärkeää. Asian kompleksisuudesta kertoo osin sekin, että määräävää normistoa asian suhteen on vähän.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on tarkoitus toteuttaa Jyväskylän yliopistolta saadun aiheen ympärille. Jyväskylän yliopistolla on havaittu ja tunnistettu joitain opiskelijoiden turvallisuuteen liittyviä puutteita. Yksi näistä puutteista on omaan työhöni läheisesti liittyvät yksinkertaiset ja opiskelijoille suunnatut turvallisuusohjeet. Opinnäytetyö sisältää kvantitatiivista tutkimustyötä, mutta on myös osittain kehitystyö. Kehitystyön tarkoituksena on tuottaa yliopiston käyttöön laadukasta ja helppokäyttöistä materiaalia turvallisuusohjeiden muodossa. Ohjeiden muodostamisessa oleellista on ymmärtää kohderyhmä, joka määrittelee paljon ohjeistuksen sisältöä ja esitystapaa.

2.1 Tavoitteet ja rajaus

Alkuperäiseen tutkimussuunnitelmaani peilaten olen rajannut työtä paljon. Tullessani uutena työntekijänä Jyväskylän yliopistolle huomasin, että uuden työntekijän perehdytys ei ollut kovin laadukasta tai kattavaa. Käytännössä itse työpaikalla tapahtunutta perehdytystä ei ollut ollenkaan. Ennen työsuhteen aloittamista uuden työntekijän tuli tehdä verkossa perehdytyspaketti, joka sisälsi pitkälti käytännön seikkoja ja joitain tietoturvaan liittyviä testejä. Lisäksi verkkoperehdytyksen ajallinen ero työsuhteen fyysiseen aloittamiseen aiheutti sen, että useat käytännön seikat olivat unohtuneet. Uusi työpaikka, uusi työnkuva

sekä uudet työkaverit ovat ihmiselle aina jonkin aseteinen ponnistus ja kapasiteetti oppia uutta on rajallinen. Tämä jättää paljon tarvetta työsuhteen alussa tapahtuvalle käytännön perehdytystyölle.

Kun käytännön perehdytys työpaikalla oli vähäistä, sai alkuperäinen idea työntekijöiden ja samalla opiskelijoiden perehdyttämisestä alkunsa. Työsuojelupäällikön kanssa asiasta keskusteltuani sain tietooni, että Jyväskylän yliopistossa on tekeillä parannuksia työntekijöiden perehdytykseen. Koin keskustelun jälkeen parhaaksi jättää työntekijäpuoli kokonaan pois, koska silloin työstä olisi tullut liian laaja. Ongelmaksi olisi todennäköisesti tullut myös saatavilla olevan tiedon pirstaleisuus sekä kehitystyön sovittamien jo olemassa olevaan kehitystyöhön.

Keskityin rajaamaan aiheen koskettamaan pelkästään opiskelijoita. Huomasin asiaa tutkiessani, että kehitystyön tarve oli opiskelijapuolella vähintään yhtä suuri. Kun opiskelijaturvallisuutta koskettava lainsäädäntö on varsin vähäinen ja yleismaailmallinen, on yksityiskohtaisempi turvallisuusohjeistus jäänyt takalalle. Yliopiston toimintaa sääntelevät lait eivät ota kantaa, miten opiskelijoiden turvallisuutta ja sen kehitystä tulisi toteuttaa ja hallita. Opiskelijoiden turvallisuudesta, kehitystyöstä ja hallinnasta käytiin keskustelu Jyväskylän yliopiston koulutuspalveluiden kehittämispäällikön ja suunnittelijan kanssa. Keskustelun aikana kävi ilmi, että kehitteillä on opiskelijoiden digitaalinen käsikirja, joka osittain on jo käytössä. Digitaalisen käsikirjan yhtenä osana olisi hyvä ottaa kantaa myös turvallisuusseikkoihin. Esiteltyäni työni aiheen sekä idean mitä sen pohjalta voisin tuottaa, pidettiin sitä koulutuspalveluiden taholta hyvänä lisänä käsikirjaan.

Opinnäytetyön tavoitteena on ymmärtää opiskelijoiden turvallisuustietoutta, sekä tuottaa opiskelijoille selkeitä, ymmärrettäviä ja helposti saavutettavia ohjeita erilaisten kriisi- tai onnettomuustilanteiden varalle. Ohjeiden tavoitteena on olla informatiivisia, selkeyttä ja yksinkertaisuutta unohtamatta. Kohderyhmän ollessa opiskelijat, tulee ohjeistuksen olla hyvin selkeää ja yksinkertaista. Selkeä ja yksinkertainen ohjeistus palvelee opiskelijoita parhaiten, koska silloin ne ovat helpommin sisäistettävissä ja noudatettavissa. Jyväskylän yliopiston verkkosivuilla on tekstimuodossa ohjeita erilaisten kriisi-, häiriö- tai onnettomuustilanteita varten. Ne ovat kuitenkin vaikean polun takana ja vaikeasti

hahmoteltavissa. Opiskelijan käsikirjaan tulevien ohjeiden on tarkoitus olla noin A4 kokoisia kuvia, joissa kaavio tyylistä ohjataan oikeaa toimintapolkua eteenpäin. Kyseisillä ohjeilla ei ole tarkoitus korvata kaikkia Jyväskylän yliopiston sivuilta löytyviä ohjeita, vaan poimia joitakin tärkeimpiä ja ajankohtaisimpia, jotka sopivat osaksi opiskelijan käsikirjaa. Lisäksi tuotettavan materiaalin sisältöä ohjaa tutkimuksessa selvinneet opiskelijoiden toiveet.

2.2 Kehittämistehtävä

Koska Jyväskylän yliopisto on opiskelijamäärältään suuri, on kokonaisvaltaisen opiskelijoiden turvallisuusperehdytys vaikeaa. Lisäksi eri tiedekunnilla voi olla omakohtaisia toimintamalleja, miten ja milloin turvallisuusaiheita käsitellään. Jyväskylän yliopiston alueellisesti laajalle levittäytyneet opiskelijat ja tiedekunnat vaikeuttavat suurelle määrälle kohdistettua turvallisuusvalistusta ja koulutusta. Vuosittain aloittaville noin 2600 opiskelijalle on käytännössä mahdollonta saada järkevällä aikataululla ja resursseilla järjestettyä luentoja, joissa käsiteltäisiin turvallisuuskysymyksiä. Käytännössä ainoa kustannustehokas tapa saada valistusta vietyä lähelle opiskelijoita, on luoda verkkoon materiaalia. Tässä avainasemassa ovat kuitenkin yliopiston työntekijät, joiden tehtävänä on luoda tietoutta, ohjeistaa ja kannustaa tutustumaan aiheeseen. Lisäksi materiaalin tulisi olla helposti saavutettavissa verkkosivuilta.

Koska yliopistolaki antaa vain suuntaa antavan velvollisuuden turvallisen opiskeluympäristön luomisesta, jäävät toteuttamisen menetelmät pitkälti yliopiston harteille. Vaikka yliopiston sivuilla on tarjolla erilaisia turvallisuuteen ja onnettomuustilanteisiin liittyviä ohjeita, nähtiin koulutuspalveluissa erittäin tervetulleena käsikirjaan liitettävät ohjeet. Se miten opiskelijan käsikirja saavuttaa oikean kohderyhmän ja miten siitä saadaan opiskelijoille mielenkiintoinen, ei ole tutkimuksen suorittajan vastuulla. Tuotettavat ohjeet ovat vain osa käsikirjaa, ja käsikirjakokonaisuus sisältää monia muitakin aihealueita.

Yllätyksenä minulle tuli se, ettei opiskelijoiden turvallisuudesta ole otettu isompaa vastuuta tuotettavan informaation osalta. On selvää, että opiskelijoiden hyvinvointi ja turvallisuus on Jyväskylän yliopistolle tärkeää. Syy kokonaisvaltaisen opiskelijaturvallisuuden kehittämisen ja hallinnan puutteisiin voi yksiker-

taisesti olla kohdennetun työajan ja henkilöstön puute. Turvallisuuden kokonaisvaltainen tuottaminen ja kehittäminen on yksinkertaisesti johtamiskysymys. Johdolla on valta tehdä päätöksiä erilaisten kehityskohteiden priorisoinnista ja resursoinnista. Yksityiseltä sektorilta tutumpi linjaorganisaation läpileikkaava turvallisuustyö, on yliopistomaailmassa hieman vieraampi. Tutkimuksen ja kehitystyön tuotteena toteutettavat turvallisuusohjeet osaksi opiskelijan käsikirjaa, on yksi askel oikeaan suuntaan. Turvallisuuden tekeminen on pieniä askelia, joilla pääsee kohti parempaa opiskelijaturvallisuuden hallintaa.

Kehitystyö suhteessa standardiin

Jyväskylän yliopiston riskienhallintamalli ja riskienhallinnan käytänteet on laadittu SFS-ISO 31000:2018-standardin, sekä muiden yleisten riskienhallintaan liittyvien viitekehysten pohjalta (Jyväskylän yliopisto 2024d, 10). SFS-ISO 31000:2018-standardi on yleinen riskienhallinnan viitekehys ja luotu helpottamaan yritysten sekä yhteisöjen turvallisuustyötä. Lisäksi standardin yksi tärkeä tehtävä on antaa ohjeita sekä suuntaviivoja näiden toteuttamiseen. Standardin tärkeä tehtävä on yhtenäistää organisaatioiden turvallisuustoimintaa ja auttaa tunnistamaan, hallitsemaan ja käsittelemään erilaisia uhkia. Standardi ei erottele toimintoihin kohdistettavia resursseja, vaan auttaa luomaan kokonaisvaltaisen riskienhallintamallin. Standardin yleistettävyyden vuoksi, jokainen organisaatio joutuu soveltamaan riskienhallintamallin ja hallintakeinot sopivaksi omaan ympäristöön. Turvallisuustyön resursointi on myös paikallisesti pohdittava kokonaisuus. Lisäksi jokainen organisaatio joutuu pohtimaan riskienhallinnan viitekehystä omassa toiminnassaan, ketä se koskee ja mitä toimenpiteitä se aiheuttaa. Yhtenäinen ja ohjeisiin perustuva riskienhallinta sekä turvallisuustyö luo pohjan tehokkaalle, laadukkaalle ja turvalliselle yhteisö- tai organisaatioympäristölle.

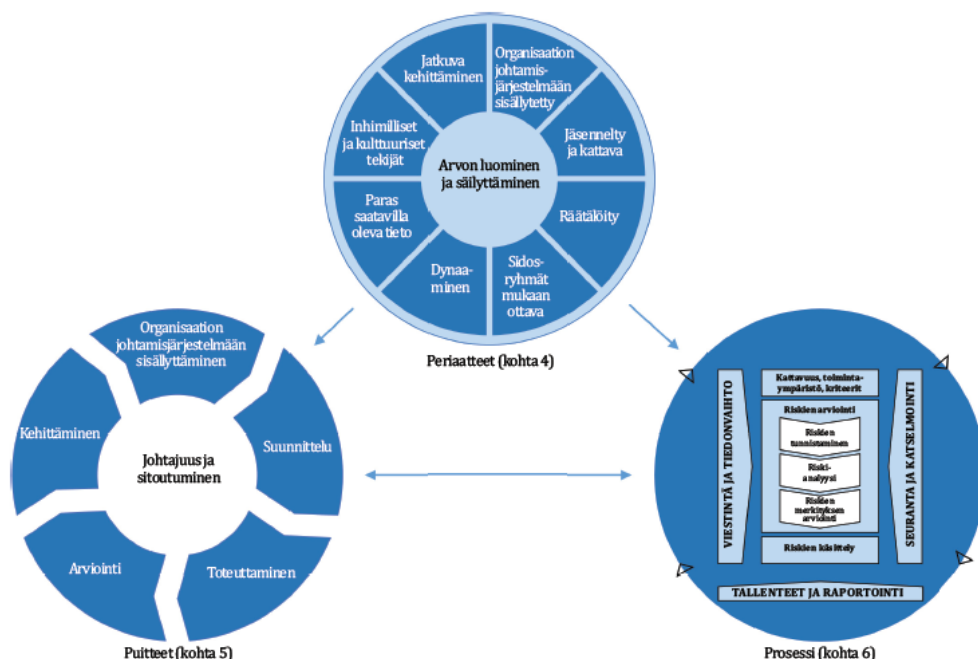
Jyväskylän yliopistossa on koko ajan aktiivisesti mietittävä myös opiskelijoiden kokonaisuutta osana laadukasta ja aktiivista riskienhallintaa. Peruste tähän tulee Jyväskylän yliopiston toiminnan luonteesta ja tunnistetuista riskiluokista. Vaikka työn vaaroja ja riskejä monesti mietitään nimenomaan työntekijän kannalta, ei tämä yksipuolinen otanta ole toimiva yliopistomaailmassa. Yliopistojen toiminnan ja rahoituksen kiinteänä osana ja mittarina ovat opiskelijat, eikä Jyväskylän yliopisto tee poikkeusta tässä. Varmennustoiminnan politiikka ja

periaatteet -asiakirjan (Jyväskylän yliopisto 2024d, 13) mukaan Jyväskylän yliopiston riskiluokkia ovat strategiset-, operatiiviset-, taloudelliset- ja turvallisuusvahingot. Opiskelijat, jotka ovat kiinteä osa Jyväskylän yliopiston jokapäiväistä toimintaa, ovat mielestäni erottamaton osa jokaista riskiluokkaa. Strategisella tasolla joudutaan esimerkiksi miettimään mihin suuntaa yliopistoa kehitetään. Strategisen tason kysymyksiä voivat mm. olla millä resursseilla toimitaan, minkälaisia opintokokonaisuuksia tarjotaan sekä miten opiskelijoiden vetovoimaisuutta lisätään. Operatiivinen toiminta on jokapäiväistä yliopistotoimintaa, sekä erilaisia näihin liittyviä laadun ja turvallisuuden hallinnan keinoja. Taloudelliset riskit voivat liittyä esimerkiksi vetovoimaisuuden laskuun. Vetovoimaisuuden ja opiskelijamäärien lasku aiheuttaa rahoituksen alenemisen, sekä valmistuvien tutkintojen läpivirtauksen hiipumisen. Turvallisuusvahingot ovat konkreettisia tapahtumia kampusalueella ja yliopiston eri toiminnoissa. Turvallisuusvahingot voivat koskettaa kaikkia yliopiston alueella asioivia.

Kuvassa 1 on riskienhallinnan ajantasaisen standardin mukainen jaottelu riskienhallinnan kokonaisuuksista ja niiden osatekijöistä. Näiden jaotteluiden avulla riskienhallintaa voidaan organisaatioissa toteuttaa ja hallita. Kokonaisuuksista ja osatekijöistä voidaan organisaatioissa poimia omaan käyttöön sopivimmat osa-alueet. Jyväskylän yliopistossa on viime vuosina tehostettu turvallisuustoimintaa ja otettu käyttöön erilaisia riskienhallinnan keinoja. Tammi-kuussa 2024 päivitetystä Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet -asiakirjassa on otettu kantaa mm. turvallisuuden vastuukysymyksiin sekä luotu periaatteet, mitä varmennustoiminta on ja miten sitä yliopistossa hoidetaan ja johdetaan. Asiakirjassa on luotu pohjaa toiminnalle, sekä määritelty eri näkökulmista tavoitteet, puitteet ja vastuut. Asiakirjassa on pyritty linjaorganisaatio-omaiseen vastuun jakoon, minkä näen hyvänä asiana. Se miten periaatteet ja puitteen jatkossa jalkautuvat yliopiston arkeen, näyttää aika. Toimenpiteiden jalkautuminen vaatii seuranta, jotta asian pätevä mittaaminen on mahdollista. Yliopistomaailmassa johtotasot voivat olla monikerroksisia ja vastuut epäselviä. Tämä voi aiheuttaa haasteita standardin mukaisten toimintojen jalkauttamisessa ja tehokkuuden mittaamisessa.

Jyväskylän yliopiston päivitetystä varmennustoiminnassa on sisällytettyinä elementtejä kuvan 1 mukaisista periaatteista ja puitteista. Riskienhallinnan

prosessi itsessään jää enemmän turvallisuusorganisaation ja erilaisen tukitoimien sekä sidosryhmien vastuulle. Riskienhallinnan prosessin kehittymisestä ja sen tuloksista Jyväskylän yliopistolla kertoo parhaillaan lanseerattavat Secapp-kriisiviestintäsovellus sekä Rego HSEQ -järjestelmä. Tarve järjestelmille on tullut käytännön työstä ja niissä havaituista kehityskohteista. Esimerkiksi matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa tehdään paljon käytännön työtä, jossa esimerkiksi laboratorio olosuhteissa käsitellään vaarallisia aineita. Laboratorio olosuhteissa korostuu mm. kiinteistötekniikan sekä henkilöiden toiminta. Secapp-sovelluksen avulla voidaan nopeasti ja kohdennetusti välittää akuuttia informaatiota mm. ilmanvaihdon ongelmista. Rego-riskienhallintajärjestelmän avulla Jyväskylän yliopistossa voidaan hallita erilaisia työssä tarvittavia pätevyyyksiä, toteuttaa työn vaarojen ja haittojen arviointia, sekä ilmoittaa turvallisuutta vaarantavista havainnoista. Myös opiskelijoiden turvallisuutta on arvioitu osana turvallisuusprosessia. Nyt kehitteillä olevalle opiskelijoiden digitaaliselle käsikirjalle on tunnistettu tarve. Lisäksi on tunnistettu, että turvallisuutta kehittävä ja ohjaava tiedolle on tarvetta. Tutkimustyöni tuloksena tuotettavat turvallisuusohjeet ovat kiinteä osa opiskelijoiden kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Riskienhallinnan standardin sisältämän prosessikaavion mukaisesti kokonaisvaltainen turvallisuustyö ja riskienhallinta vaatii aktiivista seurantaa ja tarpeellista päivittämistä. Sähköisessä muodossa oleva opiskelijoiden käsikirja mahdollistaa turvallisuusinformaation aktiivisen ja jatkuvan päivittämisen.



Kuva 1. Riskienhallinnan periaatteet, puitteet ja prosessi (SFS-ISO 31000:2018, 5)

2.3 Oma kehittyminen

Vaikka omaan pitkän työhistorian ja olen toiminut monenlaisissa työtehtävissä, en ole ennen tehnyt varsinaista tutkimus- ja kehittämistyötä. Työhistoriani aikana omaa työntekoa on tullut ajoittain kehitettyä mieleisenpään ja tehokkaampaan suuntaan. Tämä kehitystyö on syntynyt omasta tarpeesta, eikä ole sisältänyt tutkimustyötä tai ohjeiden laadintaa. Syvempi analysointi ja tutkimustyötä vaativa kehitystyö on uusi ympäristö, mikä on vaatinut vahvaa paneutumista. Lisäksi tutkimustyön pohjalta laadittavat turvallisuusohjeet tulee tehdä muiden tarpeisiin ja näin ollen laadittava selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla. Tutkijan on tässä kohtaa ajateltava prosessia asiakokonaisuuden ulkopuolelta. Toiselle ohjeiden laatiminen vaatii tarkkaa suunnittelua, jotta ohjeen tehokkuus ei häviä epäselvään ulosantiin tai oleellisen tiedon puutteeseen. Se mikä on itselle selvää, ei välttämättä ole toiselle.

Työhistoriani turvallisuuden saralla on jo kohtalaisen pitkä, ja voisinkin sanoa olevani ammattilainen viranomaistoiminnassa. Viranomaistoimintani poliisin ja hätäkeskuksen puolella on kuitenkin ollut jossain määrin näkökulmaltaan yksipuolista. Roolini näissä tehtävissä ei ole sisältänyt elementtejä kehitysprojekteista tai työryhmätoiminnasta. Jonkin asteista esihenkilöroolia olen kantanut ohjatessani opiskelijoita heidän työharjoittelunsa aikana. Esimerkiksi poliisin johtamisjärjestelmä on hyvin hierarkkinen, eikä arkisessa työssä kehitystyöryhmätoiminta näy juurikaan. Poliisin työ on hyvin säänneltyä, jolloin pääpiirteissään se on kaavamaista. Yksityisen sektorin ja organisaatioiden toiminta on minulle suhteellisen vierasta.

Jotta voisin hyödyntää parhaalla tavalla työkokemustani ja tietotaitoani, tarvitsen kokemusta yksityisen puolen organisaatiotoiminnoista. Kokemus yksityisen sektorin turvallisuustoiminnoista auttaa matkalla kohti ammattimaisempaa asiantuntijuutta. Jyväskylän yliopistolla olen päässyt näkemään erilaisten kehitystyöryhmien toimintaa. Kehitystyöryhmien kautta olen syventänyt ymmärrystäni organisaation työryhmätoiminnasta. Työryhmätoiminnan kautta olen päässyt hyödyntämään tutkimuksen aikana saamaani tietoa, ymmärtänyt paremmin teorian ja käytännön yhteyden sekä nähnyt erilaisten prosessien läpivirtausta. Oman kehittymiseni kannalta oli tärkeää, että pääsin tekemään Jyväskylän yliopistolle tutkimus- ja kehitystyön. Juuri tämänlainen kehitystyö ja tarpeeseen

laadittavat ohjeet ovat asioita, jotka vievät minua eteenpäin omassa kehitysprosessissa.

2.4 Tiedonkeruumenetelmät

”Turvallisuus on ensisijaisen tärkeä inhimillisen elämän edellytys ja perusta. Se rakentuu kokemukselle, jossa läheisyys, kosketus, lämpö, äänet ja tuoksut edustavat varhaisinta turvallisuuden muotoa.” (Ahtola 2016, 120.) Edellä mainittu lainaus on Annarilla Ahtolan teoksesta *Psyykkinen hyvinvointi ja oppiminen*, jossa käsitellään lapsen psyykkistä kehitystä ja oppilaitoksen merkitystä kasvun tukena. Vaikka kyseinen teos ei suoraan käsittele asiaa aikuisen suunnalta, on siitä silti relevantteja yhtymäkohtia aikuisen käsityksiin ja kokemuksiin turvallisuudesta. Myös aikuiselle turvallinen ympäristö ja turvalliset ihmiset ympärillä ovat edellytys hyvälle elämälle. Turvallisuus on kuitenkin ihmisen perustarve ja jokaiselle se ilmenee hieman eri muodoissa. Yliopistomaailmassa valtaosa opiskelijoista on nuoria aikuisia, jotka ovat elämäkokemukseltaan vielä varsin vajavaisia. Nuoren aikuisen elämässä on ylä- ja alamäkiä, jotka kasvattavat kohti tasapainoista tulevaisuutta. Oppilaitosympäristöllä on suuri merkitys tässä työssä. Sosiaalinen ympäristö sekä psykologinen ja fyysinen turvallisuus, ovat yksi merkittävimmistä turvallisuuden muodoista, joiden kanssa olemme tekemisissä päivittäin. Koska oppilaitosten tehtävä on valmentaa ihmisiä elämään, ei sen voi katsoa loppuvan peruskouluasteelle. Myös toisen- ja kolmannen asteen oppilaitoksilla on tässä jatkumossa oma tehtävänsä. Tehtävän laatu ja konteksti muuttuu, mutta merkitys ei.

Koska turvallisuus on tunne ja jokainen kokee sen hieman eri tavalla, on sen mittaaminen vaikeaa. Tunnetta ei voi mitata absoluuttisella numeerisella mittarilla, mutta sitä voidaan tulkita ilmiönä. Numeerisella taulukolla voidaan haarukoida ihmisen turvallisuuden kokemusta ja käsitystä tietyistä ennalta esitetyistä asioista. Mittaamisen vaikeuden vuoksi kysyttävän asian tulee olla selkeästi muotoiltu, jotta vastaaja ymmärtää kysymyksen ja kysyjä saa tarvitsemansa tiedon. Saatujen vastausten pohjalta voidaan tehdä suuntaa antavia päätelmiä ihmisten tarpeista ja kokemuksista.

2.5 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto, voidaan tavoittaa paljon henkilöitä ja voidaan kysyä monia asioita (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Jotta määrittelemääni tutkimusongelmaan voidaan Jyväskylän yliopistolla saada ratkaisun kannalta keskeistä tietoa, tulee tutkimustyön keskittyä uusiin opiskelijoihin. Yliopistomaailmassa opiskelijoiden tavoittaminen laajassa mittakaavassa on haastavaa. Näin ollen tutkimustuloksen kannalta riittävän otannan tavoitteleva toteutus verkon kautta suoritettavalla tutkimuskyselyllä. Jyväskylän yliopistolla on lisenssisopimus Webropol-kyselyohjelmiston kanssa. Yliopistolla tehdään vuosittain useita kyselyjä, joten Webropolin tarjoama alusta on koettu toimivaksi ja se on opiskelijoille tuttu. Kyselyn suunnittelutyön aikana ilmeni myös, että Jyväskylän yliopistolla suoritettujen kyselyjen vastausprosentti jää usein varsin matalaksi. Tämä vahvisti käsitystä siitä, että sähköpostin kautta lähetetty kysely saadaan jaettua tarpeeksi laajalle, riittävän vastausmäärän saavuttamiseksi.

Kysely sopii hyvin mielipide- ja asennetutkimuksiin (Seppola 2023, kappale 4.1). Vaikka Jyväskylän yliopisto on maantieteellisesti laajalle levittäytynyt ovat fyysiseen turvallisuuteen liittyvät puutteet tai ongelmat varsin yleistettäviä. Turvallisuuden tunteen ollessa pääasiassa jokaisen henkilökohtainen tunnetila, voidaan kyselyn avulla saada vallitsevat mielipiteet ja asenteet esiin. Tämän tyyppisessä tutkimuksessa on tärkeää, että kysymysten muoto on standardoitu. Standardoiduilla kysymyksillä tavoitellaan vertailukelpoisuutta (Vilkka 2015, 106). Selkeillä ja vakioituilla kysymyksillä pyritään mahdollistamaan se, että vastaajat ymmärtäisivät kysymykset mahdollisimman samalla tavalla. Kyselyn tarkoituksena on tavoittaa tutkittavien oma näkökulma, jolloin vastauksissa on odotettavissa hajontaa. Vaikka kysely on idealtaan ja rungoltaan kvantitatiivinen, voi se sisältää kvalitatiiviseen tutkimukseen viittaavia avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset eivät tarkoita, että tutkimuksessa käytettäisiin myös laadullista tutkimusmenetelmää (Vilkka 2015, 106). Tähän tutkimukseen liittyvässä kyselyssä on joitakin avoimia kysymyksiä, mutta niillä tavoitellaan tutkittavan omaa halukkuutta avata vastaustaan enemmän. Avoimella kysymyksellä voidaan saada toimeksiantajaa hyödyttävää lisätietoa.

Hirsjärven ym. mukaan (2007, 190) kyselyn haittoihin lukeutuu mm. kyselylomakkeen laatupuutteet ja laatijan tietotaidon puute. Koska tekemääni tutkimustyötä pidettiin Jyväskylän yliopiston koulutuspalveluissa tärkeänä, sain kysymysteni hiomiseen apua kahdelta koulutuspalveluiden työntekijältä. Koostin itse kysymysteni rungon, jotta se vastaisi mahdollisimman hyvin oman opin-
näytetyöni ajatusta sekä tutkimusongelmaa. Lisäksi koin oman taustani mukaisen ammattitaidon olevan avainasemassa kysymysten laadinnassa. Koulutus-
palveluiden avulla kysymysten muotoa ja kieliasua hiottiin vastaamaan paremmin yliopistomaailmaa. Lisäksi tärkeänä tuen ja vertaisarvioinnin kohteena oli kysymysten ymmärrettävyys ja kysymyksellä saatujen vastausten hyödynnettävyys.

Laatimani kysymykset ja vastausvaihtoehdot seurasivat pääasiassa Likertin asteikon tyyliä. Joitain täydentäviä Likertin asteikosta poikkeavia kysymyksiä oli mukana. Näiden täydentävien kysymysten avulla joihinkin teemoihin oli mahdollista saada lisäarvoa. Haastattelukysymykset olivat pääasiassa strukturoiduja, jolla pyritään siihen, että kaikki vastaajat ymmärtävät kysymyksen samalla tavalla. Likert-asteikko antaa mahdollisuuden siihen, että vastaus voi olla erilainen. Kyseinen kysymysten asettelun muoto ja vastausten vaihtoehdot antavat samaan kysyttyyn teemaan erilaisia kokempohjaisia vastauksia. Se palvelee hyvin tunnepohjaisen asian tutkimista. Kyselytutkimus lähetettiin Jyväskylän yliopiston datatiimin toimesta kaikille, vuonna 2023 opiskelun aloittaneille opiskelijoille. Datatiimin kautta kysely voitiin lähettää anonymista sähköpostiosoitteesta, jolloin tietosuojakriteerit pystyttiin pitämään mahdollisimman tiukkoina.

3 JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

3.1 Yleistä

Jyväskylän yliopisto sijaitsee Keski-Suomen maakunnassa, aivan Jyväskylän kaupungin keskustan välittömässä läheisyydessä. Jyväskylän yliopistolla on pitkä historia, joka ulottuu aina 1800-luvulle asti. Vuonna 1863 Uno Cygnaeuksen johdolla Jyväskylään perustettiin opettajaseminaari. Keskeisen sijainnin vuoksi Jyväskylään perustettiin myös ensimmäiset poika- ja tyttölyseot (Jyväskylän yliopisto 2024a). Jyväskylän yliopistolla ja kampusalueella onkin merkit-

tävä historia, jonka tulokset eli suomalainen koulujärjestelmä tunnetaan maailmalla. Opettajankoulutusseminaari muuttui Kasvatusopilliseksi korkeakouluksi vuonna 1934 ja akateemisten tutkintojen suorittaminen tuli mahdolliseksi 1940-luvulla (Jyväskylän yliopisto 2024a). Nykymuotoinen yliopisto perustettiin vuonna 1966. Jyväskylän yliopiston kampusalueella sijaitsee historiallisesti merkittäviä rakennuksia, joiden suunnittelussa oli 1950–1970 luvuilla vahvasti mukana maailmankuulu arkkitehti Alvar Aalto.

3.2 Tunnuslukuja

Jyväskylän yliopistossa työskentelee erilaisissa työsuhteissa noin 2800 henkilöä. Kirjoilla olevia tutkinto-opiskelijoita on yli 14 000 ja joka syksy uusia opiskelijoita aloittaa noin 2600. Vuosittain Jyväskylän yliopistossa valmistuu noin 2800 tutkintoa. Yliopiston hallintaan kuuluu kuusi tiedekuntaa ja viisi erillislaitosta, joita pyöritetään 232 miljoonan euron budjetilla. Lisäksi Jyväskylän yliopisto osallistuu erilaisiin huippututkimuksiin ja tuottaa tieteellisiä julkaisuja. Jyväskylän yliopisto koordinoi itse neljää eri huippututkimusyksikköä ja on osallisena kolmessa muussa. (Jyväskylän yliopisto 2024b.) Pääkampuksen lisäksi yliopistolla on kiinteistöjä ja toimintaa Jyväskylässä Mattilanniemessä ja Ylistönrinteellä, sekä erilliset toimipaikat Vuokatissa, Kokkolassa ja Petäjävedellä. Lisäksi Jyväskylässä on kaksi kasvatustieteiden laitoksen alaisuudessa toimivaa harjoittelukoulua eli Jyväskylän Normaalikoulu, sekä Normaalikoulun yläkoulu ja lukio. (Jyväskylän yliopisto 2024c.)

Näiden tietojen valossa voidaan todeta, että kyse on massiivisesta kokonaisuudesta, jonka hallitseminen on vähintäänkin haasteellista. Täytyy kuitenkin muistaa, että yliopistotoiminnan luonteen ymmärtäminen ja rakenteellinen ja kautuminen mahdollistaa asioiden pilkkomisen eri kokonaisuuksiin. Jokaisessa kokonaisuudessa on turvallisuuden ja turvallisen toiminnan kannalta hieman erilaiset näkökulmat ja lähtökohdat. Ihminen on jokaisen osa-alueen keskiössä ja tämän teeman ympärille tulee miettiä turvalliset ja terveelliset toimintamallit.

3.3 Jyväskylän yliopiston turvallisuuspolitiikka

Oppilaitoksen turvallisuusjohtamisen taustalla on aina oltava turvallisuuspolitiikka- ja strategia (Rikander 2021, 43). Koska yksityiskohtainen opiskelijoita

koskettava turvallisuuslainsäädäntö on oppilaitostasolla vähäistä, tulee ohjeita ja toimintamalleja aktiivisesti itse luoda ja kehittää. Lainsäädännön antaessa opiskelijoiden turvaamiseen velvollisuuden, on oppilaitosten itse ratkaistava miten he aikovat sen toteuttaa. Jotta turvallisuuden tuottaminen olisi pätevää ja tehokasta, tulee siitä oppilaitostasollakin ajatella teollisuudesta tutummalla linjaorganisaation vastuumallilla. Rikanderin (2021, 43–44) mukaan turvallisuuspolitiikassa kuvataan oppilaitoksen johdon suhtautumista ja sitoutumista turvallisuuden kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Oppilaitosturvallisuutta suunnitellessa on asiakirjoissa merkityksellistä esittää ja kuvata johdon suhtautumista turvallisuuskysymyksiin. Johdon suhtautuminen on hyvä kirjata osaksi oppilaitostoiminnan periaatteita. Johdon suhtautuminen turvallisuuskysymyksiin on merkittävä kokonaisuus, ja kirjattuna politiikkaan se antaa puitteet turvallisuustoiminnalle. Asiaa peilattaessa edemmän säädeltyyn työntekijän työntekoon ja työturvallisuuteen ei suhtautumiselle eli yksittäisen ihmisen omavaltaisille mielipiteille ole annettu juurikaan sijaa. Laki määrää vastuut ja velvollisuudet. Koska oppilaitosturvallisuus on löyhästi säädeltyä eikä opiskelijoita ole laissa tunnustettu kaikilta osin rinnastettavaksi työntekijöihin, on vastuuta paljolti kaadettu oppilaitosten harteille. Tällöin johdon suhtautumista on syytä korostaa periaatteiden tasolla. Turvallisuuspolitiikka ja -strategia on hyvä dokumentti myös oppilaitosten johtajille, jotta vastuiden ja velvollisuuksien ymmärtäminen olisi osana jokapäiväistä työtä.

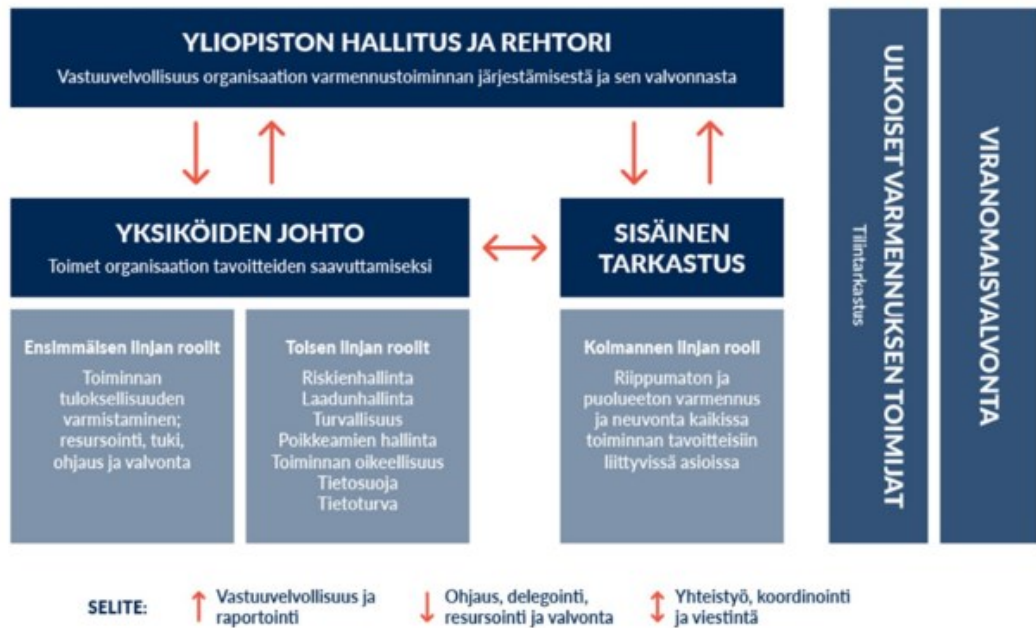
Jyväskylän yliopiston hallitus on 19.1.2024 päivätyssä asiakirjassa linjannut yliopiston turvallisuutta ja sen hallintaa. Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet -asiakirjassa kokonaisturvallisuus jakaantuu kymmeneen osa-alueeseen. Näitä ovat *henkilöturvallisuus, kampusturvallisuus, pelastusturvallisuus, toiminnan ja tuotannon turvallisuus, ympäristöturvallisuus, tieto- ja kyberturvallisuus, työturvallisuus, opiskeluturvallisuus, väärinkäytösten ja poikkeamien hallinta, varautuminen ja kriisinhallinta* (Jyväskylän yliopisto 2024d, 17–20). Kokonaisturvallisuutta pyritään hallinnoimaan ja kehittämään erilaisilla riskienhallintakeinoilla. Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet -asiakirjassa yksi riskienhallinnan tavoitteista on varmistaa henkilöstön, opiskelijoiden, yliopiston omaisuuden ja ympäristön turvallisuus. Kaikki kyseiset osa-alueet ovat omalta osaltaan merkittäviä kokonaisuuksia. Kokonaisuuksia ei kuitenkaan voi riskienhallinnan tehokkaan hallinnan kannalta ajatella erillisinä toimintoina. Ne

ovat toisiaan tukevia, eikä niitä voi operatiivisessa turvallisuustoiminnassa toisistaan erottaa.

Hyvin yleisesti kuulee puhuttavan työntekijöiden työturvallisuudesta, tai työnantajan sekä työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista. Yliopistojen toimintaa ja toimintaympäristöä tarkastellessa ovat merkittävässä asemassa myös opiskelijat. Jos yritysmaailmassa vallitsee ilmaisu *työntekijät ovat tärkein voimavaramme*, on siihen yliopistomaailmassa mielestäni lisättävä opiskelijat. Yksi yliopiston päätehtävistä on antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta. Tässä yliopistolakiin perustuvassa tehtävämääräyksessä oikeastaan kulminoi tuu molemmat perustoiminnan tukipilarit. Laadukkaan tieteellisen tutkimustyön perustana ovat pääasiassa työntekijät ja ylintä opetusta ovat vastaanottamassa opiskelijat. On siis oleellista, että ylimmän johdon sisäistämässä turvallisuuspolitiikassa otetaan huomioon myös opiskelijat. Opiskelijoita tulee riittävin keinoin ja ohjeistuksin tukea turvallisen korkeakoulupolun läpi käymisessä. Avainasemassa tässä on yliopiston johto, joka linjaa, tukee ja on vastuullinen turvallisuusasioiden järjestelyjen osalta.

3.4 Varmennustoiminnan johtaminen

Turvallisuutta ja sen johtamisen organisaatiokaaviota (kuva 2) Jyväskylän yliopistossa on avattu varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet -asiakirjassa. Asiakirjan mukaan turvallisuuden johtaminen ja varmentaminen toteutetaan kolmessa linjassa. Ensimmäisen linjan rooli on tuottaa riskiperustaista päätöksentekoa, jossa linjataan toimintaa suhteessa otettavaan riskiin ja saavutettavaan hyötyyn. Toiseen linjaan kuuluu tehtävät ja toimenpiteet, joiden avulla linjattua päämäärää turvallisesti ja hallitusti tavoitellaan. Kolmannen linjan tehtävä on tuottaa riippumatonta arviointia siitä, onko asetettuihin päämääriin päästy. Lisäksi kolmannen linjan tehtävä on tuottaa johdolle suosituksia ja neuvoja havaittujen puutteiden tai epäkohtien korjaamiseksi. (Jyväskylän yliopisto 2024d, 4.) Vastuu kokonaisturvallisuudesta ja varmennustoiminnan järjestämisestä sekä valvonnasta on rehtorilla ja hallituksella. Käytännössä operatiivisen tason johtaminen, toimenpiteet ja valvonta on eri yksiköiden johdolla ja lähimmillä esihenkilöillä.



Kuva 2. Varmennustoiminnan organisaatiokaavio (Jyväskylän yliopisto 2024d, 3)

Opiskelijat osana turvallisuuspolitiikkaa

Velvollisuus ottaa opiskelijat huomioon osana yliopiston turvallisuuspolitiikkaa tulee laista. Yliopistolain 41.a §:n 1. momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä taas luo yliopistoille velvollisuuden järjestää olosuhteet niin, että lain määrittelemä vaatimus toteutuu. Laki ei avaa sen enempää tapoja tai keinoja määräyksen toteuttamiseksi. Laissa on annettu yliopistoille vapaus luoda omia käytänteitä, järjestyssääntöjä tai muita järjestysmääräyksiä veloitteen toteuttamiseksi. Jyväskylän yliopisto on ottanut velvollisuuden huomioon luodessaan omia ohjeistuksia. Jyväskylän yliopiston eri asiakirjoissa otetaan opiskelijoita huomioon hieman eri näkökulmista. Esimerkiksi turvallisemman tilan periaatteissa on korostettu yleisen ilmapiirin hyväksyvyyttä ja avoimuutta sekä yhdenvertaisuuden tukemista. Turvallisemman tilan periaatteet ohjaavat pääasiassa käyttäytymistä ja sosiaalista turvallisuutta. Periaatteen mukaan jokaisella on oikeus tuntea olonsa turvallisiksi ilman pelkoa minkäänlaisesta syrjinnästä tai häirinnästä (Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 2024).

Myös muissa ohjaavissa asiakirjoissa otetaan opiskelijoita huomioon. Näitä ovat mm. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2024, Laadukkaan oh-

jauksen periaatteet Jyväskylän yliopistossa, Jyväskylän yliopiston saavutettavuussuunnitelma 2023–2024 ja Opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismalli. Jokainen asiakirja pohjautuu yliopistolain 41.a §:n muodostaman velvollisuuden ympärille. Kiusaaminen ja häirintä on yksi vakavimmin otettavista, turvallisuutta heikentävistä mekanismeista. Jyväskylän yliopisto on teettänyt vuonna 2016 kyselyn opiskelijoilleen, jossa kartoitettiin asenteita ja kokemuksia kiusaamiseen liittyen. Vastaajista 27 % oli havainnut kiusaamista yliopistolla ja lisäksi 16 % oli kuullut kiusaamistapauksista yliopistolla (Jyväskylän yliopisto 2018, 2). Lisäksi samaan kyselyyn vastanneista yli 60 % oli sitä mieltä, että kiusaamisesta tulisi puhua enemmän ja yli 60 % myös koki, ettei kiusaamiseen puuttumiseen ole tarjolla riittävästi apua. Vaikka kyselyn vastaajamäärä (286) on suhteellisen pieni verrattuna Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden määrään, voi vastauksista mielestäni kuitenkin päätellä oleellisen. Kiusaamisen ja häirinnän valvonnalle ja ohjeistukselle oli tarve. Kiusaamiselle ja häirinnälle tulee olla nollatoleranssi. Terveiden ja hyvinvointin laitoksen vuonna 2021 teettämän kyselyn mukaan korkeakouluopiskelijoista 5,1 % oli kokenut kiusaamista henkilökunnan taholta satunnaisesti tai usein ja sama luku opiskelijoiden taholta oli 7 % (THL 2021).

Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet -asiakirjassa Jyväskylän yliopiston riskeiksi on tunnistettu neljä pääluokkaa. Riskienhallinnan periaatteiden mukaan ne ovat strategiset-, operatiiviset-, taloudelliset- sekä turvallisuus- ja vahinkoriskit (Jyväskylän yliopisto 2024d, 11). Jos ajatellaan opiskelijoiden sijoittamista tähän skaalaan, ovat he osaltaan mukana jokaisessa riskissä. Pääasiassa on katsottava opiskelijoiden kuuluvan operatiivisiin ja sitä kautta välillisesti taloudellisiin riskeihin. Samassa asiakirjassa operatiiviset riskit on jaoteltu johtamiseen, henkilöstöön, ydintoimintaan ja tukipalveluihin liittyviin riskeihin. Tässä jaottelussa opiskelijoiden on katsottava kuuluvan ydintoiminnan piiriin, vaikka asiakirjassa ei ole ydintoimintaa enempää avattu. Ydintoimintojen ja riskien suhde opiskelijoihin on kiinteä, koska opiskelijat ovat edellytys yliopiston toiminnalle ja rahoitukselle. Laadunhallinnan periaatteissa viitataan perustehtäviin, joihin kuuluu koulutus. Toisin ajateltuna voi olla tarkoituksella otettu strateginen riski, että asiakirjoissa ei korosteta opiskelijoiden osuutta sen enempää. Tyytyväiset, hyvinvoivat ja turvassa olevat opiskelijat ovat kuitenkin yliopiston voimavara ja käyntikortti. Hyvinvoivilla opiskelijoilla on varmasti positiivisia vaikutuksia moniin strategisiin tavoitteisiin.

3.5 Turvallisustoimenpiteet Jyväskylän yliopistossa

Jyväskylän yliopisto on suuri työnantaja, jonka isot opiskelijamäärät ja kiinteistöt ovat levittäytyneet laajalle alueelle. Ison kokonaisuuden hallinta vaatii resursseja, sekä järjestelmällistä ja pitkäjänteistä kehitystyötä. Viime vuosina Jyväskylän yliopiston turvallisuusorganisaatiossa on ollut riittävän henkilöstömäärän kanssa haasteita, joita on kuitenkin saatu järjestettyä parempaan kuntoon. Lisäksi yliopistomaailman ominaispiirteiden vuoksi erilaiset kehitystyöt voivat ottaa aikaa ennen operatiiviseen toimintaan saattamista. Erilaisten turvallisuusjärjestelmien ja toimintamallien jalkauttaminen isolle henkilöstömäärälle vie myös paljon aikaa. Viime vuosina Jyväskylän yliopistolla on tehty turvallisuuden suhteen hyviä ja kehitysmuotoisia päätöksiä. Osalle henkilöstöä on mm. alettu kouluttaa Secapp-kriisiviestintäsovellusta ja operatiiviseen käyttöön on otettu Rego HSEQ -järjestelmä. Lisäksi harkinnassa ja selvitystyön alla on Pelsu pelastussuunnitelmien hallintajärjestelmä.

Kehitystyö on oikeansuuntaista, joka välillisesti vaikuttaa kaikkiin kampuksella työtä tekeviin, opiskeleviin tai vieraileviin. Edellä mainituista toiminnoista on havaittavissa kuitenkin se, että niiden pääasiallinen toiminta-ajatus liikkuu työntekijöiden tasolla. Secapp-kriisiviestintäsovellus on esimerkiksi matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa käytössä vain henkilökunnalla, vaikka monin paikoin käytännönläheistä opiskelua tehdään rinnan henkilökunnan kanssa. Rego HSEQ -järjestelmä on myös pääasiassa henkilökunnan operatiivisessa käytössä. Opiskelijoilla ei käytännössä ole pääsyä yliopiston intra sivuille, joiden kautta Rego HSEQ -järjestelmään pitäisi kirjautua. Se miten päivittäisessä operatiivisessa turvallisuustoiminnassa otetaan huomioon kampuksella opiskeleva henkilö, on haastava kysymys. Jyväskylän yliopistossa ei esimerkiksi ole käytössä opiskelijoille suunnattua anonyymia ilmoituskanavaa, jonka kautta voisi ilmaista erilaisia huolia. Rego HSEQ -järjestelmä mahdollistaisi tämän tyyppisen ilmoituskanavan käytön, mutta se ei tällä hetkellä ole opiskelijoiden käytössä.

Työharjoittelun aikana tutustuin Jyväskylän yliopiston opiskelijoille suunnattuihin verkkosivuihin. Yliopiston verkkosivuilta löytyy yleiset ohjeet ja toimintamallit erilaisiin onnettomuus tai uhkatilanteisiin. Ohjeet ovat kuitenkin monen klikkauksen takana. Polku ohjeisiin ei ole opastava ja selkeä, jolloin se olisi

helposti pääteltävissä. Tietynlainen asennoituminen tai laajamittaisempi opiskelijaturvallisuuskulttuurin vajavaisuus näkyy turvallisuusohjeistuksen näky-mättömyytenä. Kehitys opiskelijoiden turvallisuuskulttuurin parantamiseksi on pitkäaikaista ja määrätietoista työtä, mikä vaatii uhkien tunnistamista ja vuoro-puhelua osallisten kesken. Lisäksi se vaatii johdon ja turvallisuusorganisaation yhteisen näkemyksen kehityssuunnasta ja resursseista.

Jyväskylän yliopiston sijainti on aivan keskeisellä paikalla keskustan tuntu-massa. Iso opiskelijamäärä, sekä alueella muutoin liikkuvat ihmismassat tuo-vat mukanaan haasteita. Lieveilmiöt ovatkin ajoittain nähtävillä kampusalu-eella ja yliopiston tiloissa. Yliopiston tilat ovat varsin pitkälle avoimia ja sisälle rakennuksiin pääsee kuka vain. Tämä lisää esimerkiksi rikollisessa mielessä alueen houkuttelevuutta. Myös nuorten ja nuorten aikuisten alati lisääntyvät mielenterveysongelmat tuovat mukanaan haasteita. Mielenterveysongelmat ja sen mukana tulevat oman elämänhallinnan- ja opiskelunhaasteet näkyvät yli-opiston arjessa lähes päivittäin. Jyväskylän yliopiston alueella onkin ajoittain tilanteita, joissa sivullisen tai viranomaisen puuttumista haastaviin tilanteeseen tarvitaan. Myös opiskelijoiden hyvinvointia Jyväskylän yliopistossa koordinoi-van Student Lifen työntekijät ovat tunnistaneet haasteen. Opiskelijoiden tueksi onkin kehitetty erilaisia tukitoimia, joita pyritään tarjoamaan herkästi. Näitä fak-toja vasten peilattuna näkisin, että turvallisuusohjeistuksen luomiselle ja lisää-miselle on selkeä tarve.

Suhteessa Jyväskylän yliopiston toiminnan laajuuteen ja alueella liikkuvien ih-misten määrään on haitta-, häiriö- tai muita poikkeavia tilanteita kuitenkin var-sin vähän. Tilastollisesti tästä on saatavilla huonosti dataa ja arvio perustuu turvallisuusorganisaation havaintoihin. Suurimmat häiriöitä aiheuttavat ongel-mat liittyvät alueella asiattomasti liikkuviin tai alueella tapahtuviin omaisuusri-koksiin. Varsinkin yliopiston kiinteistöissä tapahtuviin omaisuusrikoksiin ja nii-den ennalta ehkäisyyn on viime vuosina panostettu. Kiinteistöjen turvallisuutta on parannettu mm. uusimalla ulko-ovien lukituksia ja lisäämällä kulunvalvot-tuja ovia. Lisäksi kampusalueen tiloissa on panostettu yleiseen turvallisuuteen ohjaamalla ihmismassa kulkemaan vain tietyistä paremmin valvotuista kulku-väylistä. Ennen uudistusta rakennuksiin pääsi sisälle monista avoimista ovista, mikä asetti haasteita kulunvalvonnalle. Parannusten ja ennaltaehkäisyyn haas-teena on kuitenkin iso opiskelijamassa, joka taajaan kulkee henkilökunnan

kanssa samoja reittejä. Näin ollen esimerkiksi sähköisesti kulunvalvottujen ovien määrää on jouduttu rajaamaan. Tuhansille opiskelijoille ei ole nykyisillä resursseilla mahdollista kustannustehokkaasti antaa sähköisiä kulkuoikeuksia. Myös tuhansien sähköisten kulkuoikeuksien hallinnointi on haastavaa, eivätkä kaikki opiskelijat ole orientoituneita huolehtimaan yliopiston avaimista. Jyväskylän yliopistolla tasapainoillaankin päivittäin järkevän ja tehokkaan, mutta vähäistä häittää aiheuttavan turvallisuustyön välillä.

On kuitenkin ehdottoman tärkeää, että opiskelijat otetaan päivittäisessä turvallisuustyössä huomioon. Jokapäiväinen turvallisuustyö pitäisikin olla suhteellisen läpinäkyvää ja hyvin tiedotettua. Kaikkea turvallisuustietoutta ja teknisiä ratkaisuja ei ole tarpeellista jakaa, jotta ns. turvallisuusherruus säilyy yliopistolla ja sen henkilökunnalla. Jokapäiväinen turvallisuustyö ja siinä opiskelijoiden tarpeiden huomioiminen tuo kuitenkin turvallisuuden konkreettisesti lähelle. Läheinen ja kiinteä yhteistyö opiskelijoiden kanssa tuo turvaa ja osallistaa kaikkia. Osallistamalla saadaan luotua turvallisuusmyönteinen yhteisö, jossa opiskelijoille tulee olotila ja tunne, että heitä arvostetaan ja heistä pidetään huolta. Toimivassa turvallisuusyhteistyössä mielipiteillä on merkitystä ja vuorovaikutus on kahden suuntaista. Koska turvallisuus koskettaa kaikkia, tulee sen myös tuntua siltä. Opiskelijoiden roolia ei tässä työssä kannata vähätellä.

4 LAINSÄÄDÄNTÖ

Suomi on demokraattinen maa, jonka toiminta nojaa oikeusvaltioperiaatteen. Oikeusvaltio tarkoittaa sitä, että kaikki julkinen valta toimii lainsäädännön asettamissa rajoissa, kunnioittaen demokratiaa ja perusoikeuksia, sekä on riippumattomien ja puolueettomien tuomioistuinten valvonnassa (Oikeusministeriö 2024). Julkisen vallan lisäksi Suomessa lainsäädännöllä ohjataan vahvasti mm. eri tasoisten oppilaitosten toimintaa. Suomen perustuslaki luo demokraattiselle Suomelle pohjan. Perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä eriarvoiseen asemaan voi ketään laittaa ilman hyväksyttävää perustetta. Suomen perustuslain mukaan jokaisella on myös oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 7. § mom. 1.). Yläkategoriassa

turvallisuutta on ohjattu jo perustuslaissa, jota täydennetään eri koulutusasteiden toimintaa ohjaavissa erityislaeissa.

Koska monet lait ovat niin sanottuja puitelakeja, pitää niitä täydentää alempiasteisilla säädöksillä. Puitelaiksi voidaan määritellä laki, joka sisältää perussäännökset tietystä asiasta, ilmiöstä tai elämänalasta (Tieteen termipankki 2024). Puitelaissa sääntely ei ole kaikilta osin yksityiskohtaista, eikä sillä ole tarkoituksella otettu kantaa kaikkiin yksityiskohtiin. Tästä hyvä esimerkki on työturvallisuuslaki. Työturvallisuuslaki ottaa kattavasti kantaa työnantajan sekä työntekijän oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Lain päällimmäinen tarkoitus on parantaa työntekijän työolosuhteita sekä torjua työn haittoja ja vaaroja. Työturvallisuuslakia täydennetään useilla eri asetuksilla, jotka antavat yksityiskohtaisempia määräyksiä esimerkiksi työtavoista ja työkaluista. Näitä ovat esimerkiksi valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta, valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystarkastuksista sekä valtioneuvoston asetus henkilösuojainten valinnasta ja käytöstä työssä. Asetuksilla voidaan määritellä tarkemmin eri aloille ja työtavoille sopivia vaatimuksia sekä velvollisuuksia. Kaiken pohjalla on kuitenkin laki.

Koska yliopistoissa ei opiskelijoita ja henkilökuntaa voi täysin erottaa, on asetusten katsottava soveltuvien osin koskevan myös opiskelijoita. Esimerkiksi valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysturvallisuudesta ottaa tähän kantaa. Valtioneuvoston asetuksen työpaikkojen turvallisuus- ja terveysturvallisuudesta (2003, 1. §) mukaan, asetuksessa säädettyjä turvallisuus- ja terveysturvallisuusvaatimuksia on noudatettava työssä, johon sovelletaan työturvallisuuslakia. Tämä luo suoran yhteyden työturvallisuuslakiin, jolloin asetuksen velvoitteita on punnittava kokonaisvaltaisesti koskettaen myös opiskelijoita. Koska työskentelyn turvallisuudesta on säädetty kattavammin ja seikkaperäisemmin kuin turvallisesta oppimisympäristöstä, on perusteltua, että oppilaitosturvallisuuden tarkastelu on vahvasti työturvallisuuslakipainotteista (Rikander 2021, 20).

4.1 Yliopistolaki

Yliopiston tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa

opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa (Yliopistolaki 24.7.2009/558, 2. §). Lisäksi yliopistolain 41.a §:n 1. momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tätä voidaan lain mukaan täydentää erilaisin järjestyssäännöin ja määräyksin. Yliopistoilla on siis sen lisäksi mitä Suomen perustuslaki määrää, velvollisuus itsenäisesti huolehtia järjestämänsä opetuksen ja oppilaiden turvallisuudesta. Yliopistolain mukaan yliopistoa johtaa rehtori. Rehtorin tehtäviin kuuluu siis toimivaltansa puitteissa kehittää turvallisuutta ja vastata sen toimivuudesta. Yliopistolaki osaltaan velvoittaa yliopistoja harjoittamaan toimintaansa mahdollisimman häiriöttömästi myös vallitsevien poikkeusolojen aikana. Tämä velvoittaa yliopistoja varautumaan ja suunnittelemaan toimintaansa tukevia toimenpiteitä myös niin, että henkilökunnan ja opiskelijoiden turvallisuus on taattu häiriö- ja poikkeusoloissa. Yliopistolaki antaa velvoitteen, mutta ei määrittele toimenpiteitä tai toimintamalleja.

Turvallisuuden vastuut

Oppilaitosmaailmassa ei ole panostettu aiemmin turvallisuuteen samalla tavalla kuin monilla muilla toimialoilla (Paasonen 2012, 176). Tällä voi olla vaikutuksia esimerkiksi vastuiden ja velvollisuuksien ymmärtämiseen. Oppilaitokset ovat kuitenkin valtakunnan mittakaavassa merkittäviä toimijoita. Turvallisuuspanostuksen vähäisyys joutuu kummalliseen valoon, kun ajatellaan sitä ihmismäärää, joka oppilaitoksissa päivittäin on. Turvallisuuteen ja työturvallisuuteen liittyvät kysymykset on enemmän mielletty yritys- ja tehdasmaailmaan. Vaikka Jyväskylän yliopiston vanhassa turvallisuuspolitiikassa ja nykyisessä vuonna 2024 hyväksytyssä Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet -asiakirjassa on turvallisuudelle omat lukunsa, ei turvallisuuden toimet välttämättä tehokkaasti jalkaudu arkipäivään. Turvallisuuden merkitys on kuitenkin tunnistettu ja otettu strategiaan mukaan yhtenä näkökantana. Näkökannan kirjaaminen strategiaan antaa puitteet turvallisuustoiminnalle. Myös ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kannalta voi olla merkittävää, miten yliopistossa turvataan toimintaa ja sitä kautta sijoitettua pääomaa. Globaalisti alati muuttuvassa turvallisuusmaailmassa kiinnitetään joka päivä enemmän huomiota siihen, miten yritykset, yhteisöt ja organisaatiot turvaavat toimintansa jatkuvuuden. Jyväskylän yliopiston turvallisuustyöllä ja suojaamistoimenpiteillä voi olla merkittävä vaikutus ulkopuolisen pääoman ja tutkimusrahoituksen hankkimisessa.

Korkeakoulumaailma tulee nähdä hieman erilaisin silmin kuin yksityisen puolen organisaatiot. Yksityisissä organisaatioissa voi olla pitkät perinteet työturvallisuuden tuottamisessa ja hallinnassa. Työturvallisuus sekä riskienhallinta on monesti kiinteä osa liiketoimintaa. Toimivassa riskienhallintaorganisaatiossa toiminta on läpinäkyvää ja läpileikkaa koko linjaorganisaation, aina läpiomiehstä toimitusjohtajaan. Turvallisuusuhat nähdään potentiaalisena liiketoiminnan ja jatkuvuudenhallinnan riskitekijänä. Liikemaailmassa raha ratkaisee paljon ja turvallisuustoiminnan rahoittaminen nähdään sijoituksena. Tehokkaan turvallisuustoiminnan hallintaan on yleensä oma budjetti. Turvallisuutorientoitunut yrityksen johto osoittaa turvallisuustoiminnalle rahaa, jolloin luodaan pohja tehokkaalle riskienhallinnalle. Joissain yrityksissä on kunniasia ja myyntivaltti, että työtapaturmia tai muita toiminnan turvallisuutta uhkaavia tekijöitä pystytään tehokkaasti hallitsemaan ja poistamaan. Tämä voi olla merkittävä seikka sidosryhmille, asiakkaille ja pääomasijoittajille, mutta myös omalle henkilöstölle.

Jotta voidaan ymmärtää yliopistoa toimintaympäristönä, tulee sitä tarkastella ennemmin instituutiona kuin organisaationa. Organisaatioiden toiminta on hyvin ohjattua ja valvottua. Organisaatiot koostuvat erilaisista osastoista ja päätävistä hallinnollisista elimistä, sekä usein ne ovat jonkinlaisessa tulosvastuussa. Yliopistolain mukaan yliopistoilla on itsehallinto, jolla turvataan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus (Yliopistolaki 24.7.2009/558, 3. §). Itsehallintoon kuuluu päätöksenteko-oikeus sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Yliopistot ovat hyvin pitkälle itsenäisiä, joiden historialliset juuret ovat syvällä. Oleellista on ymmärtää, että instituutiona korkeakoulutuksella on vuosisatojen perinne ja jatkumo (Välimaa 2022, 2). Vaikka yliopistoja nykyään ennistä enemmän kohdellaan organisaatioiden tavoin ja ne ovat tulosvastuullisia sekä valtionrahoitteisia oppilaitoksia, kumpuaa historiasta edelleen vahvana tutkimuksen, tieteen ja taiteen tekemisen vapaus. Tähän yhtälöön nykyaikainen moderni turvallisuusjohtaminen ja turvallisuusratkaisut sopeutuvat hitaasti tai vaikeasti. Tämä johtuu osin johdon ymmärryksen puutteesta ja osin liiketoimintamallin puutteesta. Lisäksi läpi linjaorganisaation eli karkeasti opiskelijan, lehtorin, tutkijan, tiedekunnan johtajan ja rehtoreiden kulkevat vastuut ja velvollisuudet ovat huonosti tiedossa ja tunnettuja. Osin tämän selittää tapa, jolla yliopistoissa nousee johtavaan asemaan. Tämän hetken rehtorit ja laitosten

johtajat ovat olleet aikanaan väitöskirjatutkijoita, jotka uran edetessä ovat nousseet johtaviin asemiin. Heidän ajatusmaailmansa ei ole ollut tulla esihenkilöiksi yliopistolle, vaikka he asemansa vuoksi ovat sellaiseen joutuneet. Yliopistoista osin puuttuu yksityisen puolen organisaatioista tuttu linjaorganisaation ymmärrys ja sen mukana tulleet työturvallisuuslain mukaiset vastuut ja velvollisuudet.

4.2 Työturvallisuuslaki

Koska yliopiston turvallisuustoimintaa ja sen toteuttamista ei yliopistolaissa tarkemmin eritellä on syytä katsoa hieman myös muita lakeja. Yliopistolaki on turvallisuusasioissa vain velvoittava ja antaa vapauden yliopistoille toteuttaa sitä parhaaksi näkemällään tavalla. Esimerkiksi häiritsevän ja uhkaavan opiskelijan osalta antaa yliopistolain 45. § vain kurinpidollisia ohjeita ja menetelmiä. Koska yliopiston henkilökunta ja opiskelijat elävät vahvassa symbioosissa, käyttävät pitkälti samoja tiloja ja opintoihin liittyviä menetelmiä, ulottaa työturvallisuuslaki lonkeronsa myös opiskelijoiden ympärille. Työturvallisuuslaki antaa merkittävät määritelmät vastuista ja velvollisuuksista. Lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja (Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738, 1. §). Koska työturvallisuuslaki ohjaa ja määrittelee vahvasti mm. työympäristön ja -olosuhteiden vaatimuksia, koskettavat ne merkittävästi myös opiskelijoita. Toisin sanoen opiskelijat hyötyvät työturvallisuuslaista. Työturvallisuuslaissa on erikseen soveltamisalana mainittu opiskelijoiden tekemä työ opintojen yhteydessä, joka velvoittaa työnantajan huolehtimaan opiskelijasta työturvallisuuslain mukaisesti. Tämä velvollisuus määrittelee opiskelijoiden työturvallisuutta esimerkiksi opintoihin kuuluvien työharjoitteluiden osalta.

4.3 Valmiuslaki

Valmiuslain tarkoituksena on poikkeusoloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys (Valmiuslaki 29.12.2011/1552, 1. §). Valmiuslain tarkoituksena on siis varmistaa ja mahdollistaa yhteiskunnan toimintojen ylläpito

poikkeusoloissa. Yliopistoilla on yliopistolain mukaan velvollisuus turvata oma toimintansa poikkeusolojen aikana. Valmiuslaki ei osaltaan enempää ohjaa yliopistoja. Valmiuslain 109. §:ssä annetaan viranomaisille oikeus puuttua poikkeusoloissa yliopistojen toimintaan keskeyttävästi tai toimintaa siirtävästi, mikäli se on tarpeellista väestön turvallisuuden vuoksi.

4.4 Työsuojelu

Vaikka varsinainen työsuojelu, työsuojelun toimintaohjelma tai erilaiset työsuojelun hallintakeinot eivät suoraan kosketa opiskelijoita, on niihinkin syytä luoda ajatuksia. Koska opiskelijoita ja heidän turvallisuuttansa on korkeakoulumaailmassa monin tavoin rinnastettava työntekijöihin, tulee työsuojelun puolelta vähintäänkin toimivia periaatteita. Velvollisuus työsuojeluun ja sen järjestämiseen työpaikoilla tulee työturvallisuuslaista. Työturvallisuuslaki määrittelee ja ohjaa työnantajan velvollisuuksia monin tavoin. Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on mm. huolehdittava työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä, selvitettävä työn vaaroja ja haittoja, sekä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin niiden vähentämiseksi tai poistamiseksi. Lisäksi laki velvoittaa työnantajaa huolehtimaan mm. perehdytyksestä, työn ja työympäristön suunnittelusta sekä erilaisista suojautumiskeinoista. Työsuojelun toiminnoissa on monia sellaisia piirteitä, jotka korkeakoulumaailmassa limittyvät myös opiskelijoihin. On muistettava, että tietyin osin laki velvoittaa huolehtimaan opiskelijoista, jotka tekevät opiskeluun liittyvää työharjoittelua.

Perehdyttämisellä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla uusi, työhönsä palannut tai tehtäväänsä vaihtanut työntekijä oppii tuntemaan työpaikkansa, sen tavat, ihmiset sekä työnsä ja siihen liittyvät odotukset (Rikander 2023, 175). Edellä mainittua perehdyttämisen kuvausta voidaan lähes täysin rinnastaa yliopistolla opiskeleviin. Joiltain osin perehdyttämisen kaava toteutuu vasta tutkinto-ohjelman lähtiessä liikkeelle, kuten ihmiset ympärillä, opiskelutyö sekä tutkintoon liittyvät odotukset. Kampusympäristön tuntemus, perehdytys toimintatapoihin ja toimintamalleihin on juuri sitä perehdytystyötä, jolla voidaan mahdollistaa turvallisempi opiskeluympäristö. Yhtä lailla opiskelijoilla on oikeus perehdytykseen ja turvallisemman sekä terveellisemmän ympäristön saavuttamiseen. Tämäkään yhtälö ei ole helppo ja vaatii johdon sitoutumisen sekä työn resursoinnin määrittelyn.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Lähtökohta opinnäytetyölle ja sen mukana tehtävälle kehitystyölle oli opiskelijoiden turvallisuusperehdytyksen tehostaminen. Turvallisuustietouden kartuttaminen ja yleisen turvallisuusorientoituneisuuden lisääminen on yksi tehokas tapa luoda turvallisuuskulttuuria. Koska isoille ihmismassoille on haastavaa saada koulutettua kaikkea tietoa, pitää ihmiset saada myös itse viemään asioita eteenpäin. Kun riittävä määrä kohderyhmäläisistä saadaan motivoitua, alkaa systeemi ruokkimaan itseään. Parhaassa tapauksessa motivoituneet opiskelijat ottavat itse asioista selvää ja levittävät turvallisuustietoutta eteenpäin. Näin ollen tiedon jalkauttaminen ja vastaanotto paranee huomattavasti, koska tieto tulee ns. sisäpiiristä. Se miten ihmisjoukko saadaan ajattelemaan positiivisesti turvallisuudesta ja sen kehittamisestä, vaatii hyvää ja suunnitelmallista valistustyötä. Tähän yksi tehokas tapa on edellä mainittu tiedon sisäpiiriin vieminen. Yksi lähtökohta valistusta ja jalkauttamista tukevan materiaalin tuottamiselle on kysyä kohderyhmän toiveita ja tuottaa materiaalia sen mukaan.

Jotta tutkimuksen mukana tehtävä kehitystyö kohtaa tarpeen, tulee sen perustua ajankohtaisiin ja relevantteihin tietoihin. Tutkimustyön primääriaineistona oli opiskelijoille suunnattu kysely. Kyselyn avulla saavutettiin ajankohtainen ja tarkoituksenmukainen tulos tutkittavasta aiheesta. Kyselyn avulla saavutettiin ymmärrystä siitä, mitä opiskelijat turvallisuudesta ajattelevat ja minkälaisia toiveita valistuksen suhteen on. Tutkimustyön sekundääriaineistona ovat ohjaavat normit, yliopiston toimintaa ohjaavat päätökset ja asiakirjat sekä tutkimustyötä ja tutkimusympäristöä tukeva kirjallisuus. Joitain sekundääriaineistoon kuuluvia tietoja on tutkija havainnoinut osana omaa Jyväskylän yliopistolla suoritettua työharjoittelua. Kyseisiä omia havaintoja ovat esimerkiksi vastuiden ja velvollisuuksien ymmärrys tai sen puute, yleinen turvallisuuskulttuurin ilma-
piiri sekä kehitteillä olevat turvallisuusprojektit. Lisäksi työharjoittelun myötä tutkijalle on kehittynyt ymmärrys erilaisten turvallisuusprojektien ja vallitsevan turvallisuuskulttuurin suhteesta opiskelijoihin. Kehitteillä olevista turvallisuusprojekteista esiin on aiemmin nostettu mm. Secapp-sovellus ja Rego-riskienhallintajärjestelmä.

Yliopistolla suoritetun tutkimustyön tuloksista ei ole tarkoitus hyödyntää kaikkea tietoa osana kehitystyön tuloksia. Kehitystyön tuloksena on tarkoitus tuottaa opiskelijoille suunnattuja turvallisuusohjeita. Turvallisuusohjeiden aiheiksi valikoitui eniten tutkimustyön teemaa tukevat aihe alueet. Kyseiset aiheet liittyvät oleellisesti fyysisen turvallisuuden erilaisiin näkökulmiin. Osa kyselyssä kysytyistä kysymyksistä on ollut tutkimusta täydentäviä tai yleistä turvallisuusymmärrystä taustoittavia. Lisäksi osa kysymyksistä antaa yliopistolle tietoa ja ymmärrystä, miten opiskelijoille suunnattua turvallisuusvalistusta voidaan jatkossa kehittää. Yksi esimerkki tällaisesta kehitystyön ulkopuolisesta, mutta eteenpäin yliopistolle välittyvästä valistuksen tarpeesta ovat ensiapuohjeet. Kyselystä on pääteltävissä, että ensiapuohjeet ovat yksi eniten kaivattu turvallisuuskoulutuksen muoto. Ensiapuohjeet ovat kuitenkin hyvin laaja ja monimuotoinen kokonaisuus. Ensiapuohjeiden tuottaminen osaksi opiskelijan digitaalista käsikirjaa ei olisi ollut täysin linjassa opinnäytetyön pääidean kanssa. Lisäksi ensiapuohjeiden tuottaminen vaatii erityistä ammattitaitoa ja osaamista.

5.1 Kysely

Opinnäytetyöhön liittyvä kysely toteutettiin Webropol-kyselyohjelmalla. Jyväskylän yliopistolla on lisenssisopimus Webropolin kanssa ja yliopistolla on myös vahva kokemus sen käytöstä. Opinnäytetyön osalta pystyin hyödyntämään tätä yliopiston tarjoamaa mahdollisuutta. Lisäksi kysely toteutettiin niin, että yliopiston datatiimin jäsen lähetti kyselyn kootusti yhdestä anonyymista osoitteesta kaikille vastaanottajille. Tämä mahdollisti tietosuojaan paremman hallinnan, mutta antoi myös ammattimaisemman kuvan kyselyn toteuttamisesta.

Kyselyn koostumuksesta ja lähettämisestä käytiin keskustelua datatiimin työntekijän kanssa. Pyysin kokenutta työntekijää tarkastamaan kyselyn ulkoasua sekä kysymysten laatua. Kokenut ja paljon kyselyitä laatinut työntekijä osaa katsoa, saadaanko kysymysten asettelulla ja vastausvaihtoehdoilla saavutettua tarvittavat tiedot. Tarkastuksen jälkeen keskusteltiin kyselyn ajankohdasta ja vastausajasta. Kyselylomakkeen lähettämisen ajankohta osui hiihtolomakaudelle. Koska yliopistomaailma ei työjärjestyksessään varsinaisesti tunne talvilomakautta, päätettiin kyselyn ajankohta toteuttaa sitä siirtämättä. Yleisesti oli tiedossa, että kyselyyn vastataan pääsääntöisesti pian sen lähettämisen

jälkeen. Ajan kuluessa viesti kyselystä hukkuu muiden viestien sekaan. Datatiimin kanssa keskusteltiin myös mahdollisuudesta lähettää muistutusviesti, mutta sen lähettäminen jätettiin erilliselle päätökselle. Aikaa kyselyyn vastaamiselle annettiin kolme viikkoa.

Kysely lähetettiin datatiimin toimesta 4.3.2024 ja vastaanottajia oli 2686. Ensimmäisten kahden päivän aikana kyselyyn oli vastannut 72 henkilöä. Määrä vastasi lopulta kokonaisuudesta 90 % vastaajista. Ensimmäisen kahden päivän jälkeen vastaamistaajuus harveni huomattavasti. Vastausten määrään oli datatiimin ja turvallisuusorganisaation kesken kuitenkin tyytyväisiä. Vastausmäärällä oli mahdollista hahmottaa tarpeellinen kokonaisarvio. Kokonaisuudessaan kyselyyn vastattiin annettuna ajankohtana 81 kertaa, joka oli 3 % vastaanottajien määrästä. Tätä pidettiin yliopistomaailmassa hyvin tavanomaisena määränä.

5.2 Kyselyn runko

Kysely koostui 21 erillisestä kysymyksestä. Kyselylomake koostui pääasiassa helposti vastattavista kysymyksistä, joihin ei tarvinnut kirjoittaa mitään. Kysymysten päätoteutustapa oli väittämä ja vastausasteikkona Likertin asteikkoa noudattava asenneväittämä. Joitain kysymyksiä oli mahdollista täydentää vapaalla sanalla, mutta nämä eivät olleet pakollisia. Ainut vastaajaa profiloiva kysymys oli ensimmäinen kysymys, jossa viitattiin vastaajan sukupuoleen. Vastaajan sukupuoleen ei ollut pakko ottaa kantaa.

Kysymystyyppien jaottelu oli seuraavanlainen. Vastaajaa profiloivia kysymyksiä oli yksi, turvallisuustietoutta taustoittavia kysymyksiä oli yksi, asenneväittämiä Likertin asteikolla oli 14, monivalintakysymyksiä oli kolme ja vapaan sanan kohtia oli kaksi. Kaikki kysymykset olivat ns. vapaita, eikä niihin ollut pakko vastata. Vastaajat olivat kuitenkin pääsääntöisesti vastanneet kaikkiin kohtiin. Vapaan sanan kentät oli pääasiassa jätetty tyhjäksi. Vapaan sanan kentät eivät olleet varsinaisia kysymyksiä, vaan niissä pystyi antamaan lisäarvoa lomakkeen kysymyksiin.

5.3 Tuotettava materiaali

Jyväskylän yliopistossa käytiin ennakkoon keskustelua tutkimustyön tuloksena tuotettavasta valistusmateriaalista. Ennakoiva keskustelu oli tärkeää, jotta tutkijalle ja yliopistolle syntyi yhteisymmärrys siitä, voidaanko verkkoon sijoitettavia ohjeita tämän työn yhteydessä toteuttaa. Keskustelun aiheina olivat mm. tuotettavien kuvallisten ohjeiden ulkoasu, tekstin fontti sekä muut vaadittavat muotomääreet kuten tiedostomuoto. Keskustelun tarkoituksena oli vähentää turhaa työtä ja saattaa tehty työ kerralla sellaiseen muotoon, jotta sitä voidaan yliopistolla hyödyntää. Yliopiston opiskelijaviestinnästä tuli hyviä huomioita kuvallisten ohjeiden tiedostomuotoon. Jotta materiaalilla olisi mahdollisimman pitkä elinkaari, tuli ohjeiden alkuperäiset versiot olla Word-tekstinkäsittelyohjelmalla tuotettuja. Tämä tiedostomuoto mahdollistaa tietojen päivittämisen pienellä vaivalla. Yliopistomaailman vaatimukset ulottuvat myös verkkoon sijoitettavaan materiaaliin. Tuotettavan materiaalin tulee olla linjassa muun verkossa sijaitsevan materiaalin kanssa. Muotomääreiden ollessa yliopiston laadun vaatimissa rajoissa, jäi tutkijalle taiteellinen vapaus ulkoasun toteuttamiseen. Ennakolta sovitut linjat helpottivat lopputuotoksen tekemistä.

Koska tuotettavan materiaalin kohderyhmä ovat opiskelijat, vaatii sisältö tarkkaa suunnittelua. Opiskelijat ovat yliopistoyhteisössä tärkeä kokonaisuus. Kokonaisuuden kannalta on oleellista tarkastella mitä opiskelijoiden tulee tietää ja miten se esitetään, jotta he tulevat riittävällä tavalla huomioiduksi. Laadittavien ohjeiden kohderyhmäsidonnaisuus on avainasemassa niitä laadittaessa. Liian monimutkaiset ja laajat ohjeet saattavat karkottaa lukijat. Valistusohjeiden sisällöstä ja ulkoasusta käytiin keskustelua riskienhallinta- ja turvallisuuspäällikön sekä turvallisuusasiantuntijan kanssa. Hyvin nopeasti syntyi yhteinen ymmärrys ohjeiden kokonaisuudesta. Ohjeiden tulisi olla kooltaan pieniä, korkeintaan yhden sivun tai kuva kokoisia. Ohjeista pyrittiin luomaan kiinnostavan näköisiä, jolloin tietynlaisesta akateemisen maailman pelkistetyistä ulkoasusta pyrittiin eroon. Kuvasta 3 on havaittavissa, että ohjeiden informaatioarvoa pyrittiin korostamaan värein sekä erilaisin asetteluin. Lisäksi informatiivista ja asiaa tukevaa tekstiä on maltillisesti. Kohderyhmäsidonnaisuus, selkeys ja ymmärrettävyys olivat keskeisessä asemassa ohjeita suunniteltaessa.



Kuva 3. Kehittämistehtävän tuloksena tuotettuja ohjeita

Tutkimustyön pohjalta tehtyjä ohjeita käytettiin vertaisarvioinnissa kahdella toisen vuosiluokan opiskelijalla. Toinen opiskelija oli liikuntatieteellisestä tiedekunnasta ja toinen informaatioteknologian tiedekunnasta. Kahden opiskelijan kanssa käydyn keskustelun tuloksena saatiin arvokasta tietoa ohjeiden ulkoasusta ja ymmärrettävyydestä. Palautteen perusteella muutaman ohjeen ulkoasua selkeytettiin ja omaisuuden suoja koskeva ohje jaettiin kahteen eri osaan. Keskustelun aikana kävi myös ilmi, että turvallisuusvalistuksen tulisi yliopiston suunnalta olla tiedekuntakohtaisesti räätälöityä. Yliopistolla on isoja tiedekuntakohtaisia eroja lähi- ja etäopiskelun suhteesta, jolloin turvallisuusvalistuksen tulisi vastata opiskelumuotoa. Esimerkiksi liikuntatieteellisessä tiedekunnassa opinnot toteutetaan pääosin lähiopintoina. Liikuntatieteellisessä tiedekunnassa onkin otettu uusien opiskelijoiden kohdalla käyttöön mm. turvallisuuskävelyt. Informaatioteknologian tiedekunnassa opintojen toteuttamisen mahdollisuudet ovat erilaiset ja opinnot ovatkin painottuneet etäopiskeluun. Opiskelun erilaiset muodot tuovat myös turvallisuuden näkökulmasta erilaisen näkökannan, riskit ja hallintakeinot. Lisäksi opiskelijoiden kanssa käytiin keskustelua siitä, tulisiko turvallisuusvalistusta jakaa pidemmälle aikavälille. Opiskelun alussa pidettävän orientaation aikana tulee paljon uutta asiaa ja uuteen ympäristöön tutustuminen vie ihmisen resursseja sisäistää asioita. Kahden

opiskelijan suunnalta nähtiin hyvänä ajatuksena jakaa turvallisuusvalistusta pidemmälle jaksolle. Esimerkiksi turvallisuuskävelyn sisäistäminen paranee, kun ympäröivät rakennukset ja alueet ovat tutumpia. Koulutettujen asioiden ja toimintamallien yhdistäminen kampusalueeseen helpottuu tutussa ympäristössä.

5.4 Tutkimusaineiston pätevyys, luotettavuus ja käsittely

Tutkimuksen pätevyys tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoituskin mitata. Pätevässä tutkimuksessa ei sitten saisi olla systemaattista virhettä. Tämä tarkoittaa sitä, millä tavalla tutkittavat ovat ymmärtäneet mittarin, kyselylomakkeen ja kysymykset. (Vilkka 2015, 193.) Koska turvallisuus on jotain mitä jokainen ihminen kokee tunteena, on tutkimukseen liittyvän kyselyn oltava mahdollisimman pitkälle strukturoitu. Vahva strukturointi vähentää tutkittavien henkilöiden omaa tulkintaa. Lisäksi vastausvaihtoehtojen rajaaminen esimerkiksi Likert-asteikkoon helpottaa vastausten tulkintaa ja vertailtavuutta. Kysely sopii hyvin mielipide- ja asennetutkimuksiin (Seppola 2023, kappale 4.1). Kyselyä toteutettaessa on ensisijaisen tärkeää panostaa kysymysten laatuun. Kysymysten muotoilussa pitää olla tarkkana, eikä kysymys saa jättää tulkinnan varaa. Tähän tutkimukseen laadittuja kysymyksiä arvioitiin Jyväskylän yliopiston koulutuspalveluiden työntekijöiden kanssa. Tarkastelun kohteena oli kysymysten ymmärrettävyys ja selkeys. Saadun palautteen pohjalta osaa kysymyksistä muokattiin selkeämpään muotoon ja osa jaettiin kahteen eri osioon. Näin toimimalla vähennettiin kysymysten tulkinnanvaraisuutta ja parannettiin vastausten hyödynnettävyyttä.

Tutkimuksen luotettavuus tarkoittaa tulosten tarkkuutta eli mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia ja mittaustulosten toistettavuutta. Tämä tarkoittaa, että toistettaessa mittaus saman henkilön kohdalla saadaan täsmälleen sama mittaustulos tutkijasta riippumatta. (Vilkka 2015, 194.) Kukaan tutkija ei voi täysin olla varma siitä, vastaako tutkittava tai haastateltava aina täysin rehellisesti. Rehellisyyteen voidaan vaikuttaa esimerkiksi motivoinnin kautta. Hyvin motivoitunut vastaaja todennäköisesti vastaa mahdollisimman rehellisesti ja tarkasti. Tätä voidaan edesauttaa esimerkiksi hyvin laaditulla saatekirjeellä, jossa herätetään tutkittavien mielenkiinto ja perustellaan osallistumisen tärkeys. Tutkimuksen saatekirjeessä panostin kyseisiin seikkoihin vahvasti ja uskon vastaajien täten olleen vilpittömästi rehellisiä.

Turvallisuuden mittaaminen perustuu pääsääntöisesti tunteen mittaamiseen. Poikkeuksen tähän tekee esimerkiksi jo tehtyjen turvallisuustoimenpiteiden mittaaminen ja seuraaminen. Mittaamista voidaan toteuttaa esimerkiksi tapaturmataajuuden suhdeluvulla. Kun kyseessä on mitattava tunne, on se pääsääntöisesti ihmisellä aina samanlainen. Tämä johtuu pitkälti ihmisen psyykkisistä ja fysiologisista ominaisuuksista. Toistettavuusmääritelmän luotettavuutta arvioitaessa, tulee huomioida esimerkiksi pitkän aikavälin muutokset. Ihmiset imevät vaikutteita ympäröivästä maailmasta, jolloin ulkoisen ympäristön muutokset saattavat vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen. Tämän kyselyn vastaamisaika oli rajattu, jolloin kesken kyselyn ulkoiset turvallisuusolosuhteet eivät muuttuneet. Ulkoisen turvallisuusympäristön radikaali muutos olisi voinut muuttaa vastaajien kesken turvallisuusasenteita. Esimerkiksi kesken vastaamisajankohdan tehty kouluisku olisi varmasti muuttanut konfliktin jälkeen vastanneiden ajatuksia turvallisuudesta.

Kyselytutkimuksen tuloksia analysoitiin Webropol-kyselyohjelman raportointi ominaisuudella. Webropolin raportointityökalu pystyi tuottamaan kyselytutkimukselle tarkoituksenmukaisen vastausjakauman. Kyselytutkimuksessa ei ollut pakollisia kysymyksiä taustamuuttujista. Ainut taustamuuttujaan viittaava kysymys oli vastaajan sukupuoli. Koska tutkimustyön tuloksen perusteella on tarkoitus tehdä turvallisuusohjeita, ei aineistoa ole syytä liikaa eritellä taustamuuttujien mukaan. Turvallisuusohjeistus on pääsääntöisesti taustamuuttujista riippumaton ja yleistettävää. Avoimet kysymykset eivät antaneet tutkimukselle lisäarvoa, sillä niihin vastattiin suhteellisen vähän.

6 KYSELYN TULOKSET JA ANALYSOINTI

Kyselyn tuloksena saatiin määräaikaan mennessä 81 vastausta. Kyselyn vastaanottajia oli 2686, jolloin vastausprosentti oli kolme. Vaikka vastausprosentti jäi pieneksi, on sitä pidettävä korkeakoulumaailmassa varsin tavallisena. Syy vastausten suhteelliseen vähäisyyteen voi olla monitasoinen. Yliopistolla toteutetaan suhteellisen paljon erilaisia kyselyitä johtuen yliopiston toiminnan luonteesta ja aktiivisesti suoritettavasta tutkimustyöstä. Tämä voi osaltaan selittää vastaajien kylläisyyttä erilaisiin kyselyihin. Toinen vallitseva seikka voi

olla yleisen turvallisuusorientoituneisuuden puute. Turvallisuusajattelun vähäisyys voi osaltaan heijastua nuoren aikuisen elämäntilanteesta, jossa ei ole juurikaan turvallisuushuolia ollut. Opiskelijoiden keskuudessa ei välttämättä ymmärretä turvallisuuden merkitystä tai osata yhdistää turvallisuustoimenpiteiden koskettavan myös heitä. Yleisen turvallisuuskulttuurin vahvistaminen on yliopiston velvollisuus, minkä luomiseen aktiivinen valistustyö on tehokas tapa.

Vastaamisaktiivisuus oli tutkimukseen nähden kuitenkin riittävä. Tutkimusongelmaa selvittävien kysymysten vastauksissa oli havaittavissa riittävää hajontaa. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa uusien opiskelijoiden yleistä turvallisuustietämystä, sekä selvittää toiveita turvallisuusvalistuksen aiheista. Vastauksista on hyvin pääteltävissä turvallisuustietämyksen yleinen taso, sekä toiveet mahdollisista koulutusaiheista. Kyselyssä ei tehty eroa vastaajan edustamasta tiedekunnasta tai opintosuunnasta. Tällä voi olla jonkin asteinen merkitys suhteessa siihen, mitä turvallisuudesta ajatellaan ja miten henkilö turvallisuutta käsittelee. Joissain opintosuunnissa voi olla selkeitä eroja mm. sukupuolijakaumassa. Tunnetusti esimerkiksi kasvatustieteitä opiskelevat enemmän naiset.

6.1 Yleiset taustahavainnot

Kyselyssä ei profiloitu vastaajaa muulla kriteerillä kuin sukupuolella. Vastanneista suurin osa oli naisia 71,6 %:n osuudella. Miehiä vastaavasti oli 24,7 %, muun sukupuolisia 1,2 % ja 2,5 % ei halunnut sukupuoltaan kertoa. (Liite 2.) Jatkossa tutkimusaineistoa käsitellään vain naisten, miesten tai yhteisen näkökulman suunnalta. Muun sukupuolisten ja sukupuolen osalta ilmoitushaluttomien osuutta ei tutkimuksessa huomioida erillisenä osana, pienen prosentuaalisen osuuden vuoksi.

Naisten kiinnostus turvallisuutta kohtaan tulee todennäköisesti tavasta kokea ja ajatella fyysistä turvallisuutta. Naisten kokema jonkinasteinen turvallisuusepävarmuus näkyi vastauksissa kautta kyselyn. Esimerkiksi opiskeluympäristön turvallisuutta ja terveyttä piti tärkeänä 71 % naisista, kun vastaava luku miehillä oli 50 %. Väittämää opiskelun alussa saadusta turvallisuusperehdytyksestä ja -toimintaohjeista piti naisista täysin tai jokseenkin eri mielisenä 78

%, kun vastaava luku miehillä oli 50 %. Lisäksi 20,7 % naisista on kokenut turvallisuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston kampusalueella. Tutkimustyössä on aiemmin verrattu opiskelijoiden asemaa työyhteisön jäseniin eli työntekijöihin. Tässäkään tapauksessa tutkimustulos ei juurikaan tee eroa suhteessa työntekijöihin. Tutkimuksessa yliopistojen työntekijöiden ja yliopisto-organisaatioiden turvallisuudesta Virta ym. (s.a. 18) toteavat, että suurin osa turvallisuustilanteen muutoksia kokevista on naisia. Todennäköisesti naisten osuus korostuu tietyiltä osin fysiologisten ominaisuuksien vuoksi, mutta naiset ovat myös miehiä herkempiä aistimaan muutoksia.

Kyselytutkimuksen tuloksia analysoidessa, yksi iso taustahuomio kohdistuu turvallisuustietoisuuden ja turvallisuusasenteiden väliseen suhteeseen. Pääsääntöisesti Jyväskylän yliopiston uudet opiskelijat tulevat opiskelemaan vähäisin turvallisuustiedoin ja -taidoin. Tämä ei kuitenkaan näy samassa suhteessa alentavasti, kun pohditaan turvallisuusasenteita ja koulutushalukkuutta. Kuvasta 4 on havaittavissa kolmen ison turvallisuusteemaan nousujohteinen kaari. Vaikka vain noin kolmannes kaikista vastaajista oli saanut turvallisuusaiheista koulutusta ennen opiskelun aloittamista ei se vähentänyt mielenkiintoa turvallisuusaiheiseen valistukseen. Noin kaksi kolmannesta kaikista vastanneista olisi halukkaita sisällyttämään turvallisuusaiheista koulutusta osaksi opintojaan, ja lähes kaikki vastanneista olivat sitä mieltä, että opiskeluympäristön turvallisuus ja terveys on tärkeää. Näistä havainnoista on pääteltävissä, että uudet opiskelijat ovat valmiita panostamaan omaan turvallisuuteensa. Näin ollen Jyväskylän yliopiston olisi hyvä tarttua tietoon ja ruokkia opiskelijoiden turvallisuustiedon nälkää.



Kuva 4. Kaavio opiskelijoiden turvallisuuskoulutuksesta ja -asenteista

Virta ym. (s.a. 19) toteavat tutkimuksessaan, että tietoisuus turvallisuushista vaikuttaa yleisen turvattomuuden tunteen kasvuun. Tietoisuus turvallisuusriskeistä on kuitenkin lisännyt turvallisuuskoulutusten määrää ja tiedottamista. Useimpien tutkimukseen vastanneiden mielestä turvallisuustietoisuutta ja -koulutusta saisi olla enemmän. Jyväskylän yliopiston uusien opiskelijoiden turvallisuuskyselyyn vastanneista 64,2 % ei ollut saanut minkäänlaista oppilaitosaiheista turvallisuuskoulutusta tai -valistusta, ennen opintojen aloittamista (Liite 2). Lukua voidaan pitää vähäisenä, kun ajatellaan jo käytyä koulupolkua. Se osaltaan voi kertoa rakenteellisesta ongelmasta kautta koulujärjestelmän. Koululait sääntelevät kasvatusta erittäin marginaalisesti ja oikeudellinen sääntely on perin vaillinaista. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa lapsensa kasvatuksesta, eivät esimerkiksi opettajat, koulukuraattorit, tai koulupsykologit (Mahkonen 2017, 213–214). Oppilaitosten tulisikin ottaa turvallisuusvalistuksesta entistä isompi rooli. Turvallisuudesta puhumisen ja valistuksen tulisi olla arkipäivää koko koulupolun ajan. Näin ollen se olisi luonnollinen tapa ajatella, opiskelijat kasvaisivat turvallisuuden mukana ja opiskelijat myös osaisivat turvallisuutta vaatia.

6.2 Turvallisuustietouden saatavuus ja perehdytys

Jotta turvallisuusvalistus ja turvallisen arjen kehittäminen olisi jatkuvaa, tehokasta, osallistavaa ja aktiivista, tulisi ajankohtaisen turvallisuusinformaation

olla helposti saavutettavissa. Yksittäisillä turvallisuusluennoilla tai tietoiskuilla ei saada riittävän tehokkaasti ja aktiivisesti jalkautettua turvallisuusinformaatiota oppilaitoksen arkeen. Turvallisuusluennoilla tai orientaation aikana käydyillä perehdytyksillä herätetään opiskelijan mielenkiinto omaa ja yliopiston turvallisuutta kohtaan. Mielenkiinto tai tiedonjano tyrehtyy, jos opiskelija ei löydä tarvitsemaansa lisätietoa yliopiston verkkosivuilta. Jyväskylän yliopiston Saavutettavuussuunnitelmassa 2023–2024 on linjattu myös digitaalisen ympäristön saavutettavuutta. Ohjeen linjaukset ovat hyvin ylätasoisia, eivätkä ne pureudu syvemmin digitaalisen saavutettavuuden yksityiskohtiin, eli mitä tietoa tai miten helposti tieto olisi verkkosivuilta saatavilla. Toki on muistettava, että digitaalinen ympäristö on erittäin laaja, eikä saavutettavuuden toteuttaminen ole helppoa tai nopeaa. Saavutettavuussuunnitelman (2023, 15) maininta *”JYU:n tavoitteet ja omistajuudet saavutettavuuden suhteen kaipaavat vielä selkeyttämistä ja saavutettavuuden näkökulma lisää huomiota”* kertoo, että työ on kesken ja sen vajavaisuus ymmärretään. Tämä on tietysti hyvä lähtökohta kehittää digitaalista saavutettavuutta.

Yksi esimerkki turvallisuustietouden saavutettavuudesta tulee Jyväskylän yliopiston yleisiltä verkkosivuilta. Turvallisuudesta puhutaan vasta monen klikkauksen jälkeen, ja silloinkin ohjeet aukeavat kandi- ja maisteriopiskelijan ohjeet välilehdeltä. Yliopiston arjessa on kandi- ja maisteriopiskelijan lisäksi myös paljon muita opiskelijoita. Kandi- ja maisteriopiskelijan ohjeet sivuston alle luotu uuden opiskelijan käsikirja, ei sisältänyt turvallisuusaiheista informaatiota lainkaan, lukuun ottamatta linkkiä tietoturvakurssille. Varsinaisiin turvallisuusohjeisiin pääseminen vaatii vielä useamman lisäklikkauksen. Turvallisuusohjeet ovat tekstimuodossa ja luetteloitu aihealueittain pitkään listaan. Näin ollen ohjeet eivät ole niin helposti ymmärrettävissä ja sisäistettävissä. Jyväskylän yliopiston verkkosivut tarjoavat myös navigointia helpottavan Minerva-Chattibotin. Chattibotin kautta voi kysyä lisätietoa tai ohjeita, miten toimia. Chattibotti ymmärsi sanat *häirintä, seksuaalinen häirintä sekä tietoturvallisuus*, ja ohjasi kysyjää eteenpäin. Chattibotti ei ymmärtänyt mm. sanoja *rikkos, varkaus, pelastautuminen sisään, pelastautuminen ulos, tulipalo, omaisuuden suojaaminen, turvallisuus, fyysinen turvallisuus, kokoontumispaikka, ase, ampuja, kouluampuja, kouluhyökkäys tai onnettomuus*. Edellä mainitut sanat tai teemat ovat kuitenkin oleellisesti turvallisuuteen liittyviä, jolloin niiden sisällyttäminen chattibotin repertuaariin olisi oleellista.

Jyväskylän yliopiston uusille opiskelijoille suoritetun kyselyn tuloksista selviää, että 75 % vastaajista ei osaa sanoa, onko yliopiston verkkosivuilta helppo löytää turvallisuuteen liittyvää tietoa ja ohjeita (Liite 2). Vastauksissa miesten ja naisten välillä ei ollut juurikaan eroa. Tämä voi kertoa tietynlaisesta perehdytyksen puutteesta, jolloin ei edes tiedetä kyseisten ohjeiden olemassa olemisesta. Tutkimus ei selvittänyt sitä, että onko joku tuloksetta etsinyt verkkosivuilta tietoa. Naisista 5,2 % oli täysin eri mieltä siitä, että yliopiston verkkosivuilta on helppo löytää turvallisuuteen liittyvää tietoa ja ohjeita. Tämä osaltaan kertoo sen, että osa naisista on todennäköisesti yrittänyt etsiä tätä tietoa.

Uudelle opiskelijalle pidettävän turvallisuusvalistuksen tai turvallisuusaiheisen perehdytyksen puutteista ja vaihtelevuudesta kertoo väittämä opintojen alussa pidetystä perehdytyksestä. 77,6 % naisista ja 50 % miehistä oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämästä, että opintojen alussa olisi ollut turvallisuusasioihin tai turvallisuuteen liittyviin toimintaohjeisiin liittyvää keskustelua. Luku vaikuttaa suurelta, mutta toisaalta on linjassa siihen, että 75 % kaikista vastaajista ei osannut sanoa löytyykö yliopiston verkkosivuilta helposti turvallisuusohjeita. (Liite 2.) Jos turvallisuusasioista ei kerrota ja niihin ei perehdytetä, ei niihin liittyvä mielenkiinto voi riittävällä tasolla lisääntyä. Samaa linjaa kertoo väittämä tunteesta, panostetaanko Jyväskylän yliopistolla opiskelijoiden turvallisuuteen ja koetaanko se tärkeäksi. 44,8 % naisista ja 40 % miehistä ei osannut sanoa panostetaanko turvallisuuteen tai koetaanko se yliopistolla tärkeäksi. Toisaalta 44,8 % naisista ja 45 % miehistä oli asiasta jokseenkin samaa mieltä. Tätä voi osaltaan selittää turvallisuuden tunteen merkitys ihmiselle. Jos mitään perusturvallisuutta uhkaavaa tekijää tai sattumaa ei tapahdu, on ihmisellä tunne turvallisuudesta. Vain 34,5 % naisista ja 35 % miehistä oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että he tietävät keneen olla yhteydessä, jos jokin opiskeluturvallisuuteen liittyvä seikka askarruttaa. Tämä voi kertoa tietynlaisesta yhteneväisen turvallisuusajattelun ja perehdytystoimintamallin puutteesta.

6.3 Kokemukset turvallisuudesta

Yleisesti ottaen kyselytutkimuksen vastauksista on pääteltävissä, että opiskelijat eivät pidä oppilaitoksen turvallisuusjärjestelyitä kovin merkityksellisinä, kun

tulevia opiskelumahdollisuuksia harkitaan. Fyysistä turvallisuutta, erilaisia konflikteja tai turvallisuuden tunteita ei pidetä niin oleellisena ja elämää ohjaavana tekijänä, jotta se vaikuttaisi valintoihin. Nuorten aikuisten elämäntilanteet ovat toki vaihtelevia ja taustalla voi jo olla monenlaisia kokemuksia. Turvallisuusajattelun näkökanta opiskelemaan tulevalla nuorella aikuisella on hyvin erilainen, kuin sitä organisaation sisältä katsovalla. Vain 15,5 % naisista ja 10 % miehistä oli jokseenkin sama mieltä, että kampuksen turvallisuus ja terveellisyys oli yksi kriteereistä hakeutumisessa Jyväskylän yliopistoon. Molemmissa ryhmissä täysin samaa mieltä oli 0 % vastaajista. Jokseenkin tai täysin eri mieltä naisista oli 75,9 % ja miehistä 60 %. Näin ollen tulevaisuutta ja haku- vaihtoehtoja pohtiessa opiskelijat eivät osaa tai halua yhdistää turvallisuutta osaksi tulevaa opiskelu ja elämän -ympäristöä. Nuoren aikuisen pohtiessa elämän suuntaa, valintoja ohjaavat enemmän opintosuunnat. Opiskeluympäristön turvallisuutta ja terveellisyyttä pidettiin silti kuitenkin tärkeänä. 95,1 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, että opiskeluympäristön turvallisuus ja terveellisyys on tärkeää (Liite 2). Tämä huomio osaltaan tukee sitä, että turvallisuusmyönteiselle yliopistoyhteisölle on olemassa paikkansa.

Jyväskylän yliopisto ja sen kampusalueet koetaan kokonaisuudessaan turvalliseksi ympäristöksi. Jyväskylän yliopistossa opiskelun turvallisuudesta täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä oli 95,1 % vastaajista (Liite 2). Tulosta voidaan pitää erittäin hyvänä, jolloin tason säilyttämisen eteen tulee tehdä aktiivista turvallisuustyötä. Globaalin turvallisuustilanteen epävakaut ja vaihtelevat olosuhteet vaikuttavat varmasti myös yliopistojen arkeen. Yksi tulevaisuuden voimavara ja vetovoiman lisääjä on varmasti yleinen turvallisuuskäsitys yliopistosta. Jyväskylän yliopiston hyvästä turvallisuuden tasosta kertoo myös se, että kampusalueella turvattomuuden tunnetta oli joskus kokenut naisista 20,1 % ja miehistä 5 %. Vastaavat lukemat Jyväskylän yliopiston opetustilanteessa olivat naisilla 3,4 % ja miehillä 0 %. Kampusalueen hieman korkeampaa turvattomuuden tunnetta selittää osaltaan se, että se sisältää piha-alueet ja avoimet tilat jonne on kaikilla pääsy. Jyväskylän yliopiston keskeinen sijainti vaikuttaa myös negatiivisesti erilaisten häiriötä aiheuttavien ihmisten ajautumiseen alueelle.

Keskeisenä seikkana turvallisuuden tunteen luomisessa, ylläpitämisessä ja kehittämisessä on yhteistyö opiskelijoiden ja henkilökunnan kesken. Opiskelijoiden ajattelumallia turvallisuutta kohtaan pitäisi kehittää proaktiiviseen suuntaan. Toki proaktiivisessa turvallisuusajattelussa on paljon työmaata myös työntekijöiden ja työnantajankin osalta. Tutkimuksen mukaan turvallisuuteen liittyvästä uhkasta tai muusta turvallisuushuolesta henkilökunnalle oli ilmoitettu harvoin. Miehet eivät olleet ilmoittaneet koskaan ja naisista 1–5 kertaa oli ilmoittanut 6,9 %. Luku on pieni, ja tutkimuksessa ei selviä onko juurisyy ongelmien vähäisyydessä vai toimintamallin puutteessa. Myös tieto siitä mistä tulisi ilmoittaa on tärkeää. Tiedon lisääminen on oleellinen osa proaktiivisuuden kehitystyössä. Osa ihmisistä hyväksyy hiljaisesti epäasiallista käytöstä. Vaikka kyselyyn vastanneista miehistä kukaan ei ollut koskaan ilmoittaneet turvallisuuteen liittyvästä uhkasta tai muusta turvallisuushuolesta olisi siihen ollut joskus aihetta. 10 % miehistä oli kokenut 1–5 kertaa sellaisen tilanteen, että olisi halunnut ilmoittaa asiasta eteenpäin, mutta ei ollut varma kuinka toimia. Vastaava luku naisilla oli 17,2 %. Kyse ei ole suuresta määrästä, mutta luvut ovat silti huolestuttavia. Selkeiden toimintamallien puute ajaa siihen, että epäkohtia jää kertomatta eteenpäin. Tämä osaltaan ruokkii häiriöitä ja epäasiallista käytöstä. Häiriö-, uhka- tai häirintätilanteista yksikin tapaus on liikaa, jos se olisi estettävissä ohjeistuksella tai valistuksella. Myös henkilökunnan tietoisuutta ja vastaanottokykyä tulee lisätä. 1,8 % naisista oli jokseenkin eri mieltä siitä, olivatko he tulleet kuulluksi ja saaneet tarvitsemaansa apua sitä pyytäessään. Luku ei ole suuri, eikä kysely taustoita asian laatua enempää. Olisi kuitenkin hyvä, ettei opiskelijalle jäisi epäilystä, ottaako henkilökunta hänet tosissaan ja viedäänkö asiaa eteenpäin. Myös negatiiviset ratkaisut ja päätökset kuuluvat yliopiston prosessiin. Jos opiskelijan esille tuoma asia ei etene, tulisi se ymmärrettävästi hänelle perustella ja myös varmistua perustelujen ymmärtämisestä.

6.4 Turvallisuustietoisuus ja toiveet valistuksesta

Yhtenä osana tutkimusta opiskelijoilta kysyttiin toimintamallien osaamista tiettyihin turvallisuushaasteisiin. Vastausvaihtoehtoina oli annettu yleisimpiä oppilaitosmaailmaa koskettavia turvallisuusteemoja ja vastaajalla oli mahdollisuus tehdä useita valintoja. Kokonaisuutena eniten osaamista oli onnettomuus- ja

tulipalotilanteiden sekä seksuaalisen häirinnän hallintaan. Kysymykseen vastanneista 67,2 % osasi toimia onnettomuus- ja tulipalotilanteessa. Sama luku seksuaalisen häirinnän osalta oli 61 %. Vähiten osaamista kyselyn mukaan oli muun häirinnän hallinnassa 42 %:n osuudella ja väkivaltatilanteista 42 %:n osuudella. (Liite 2.) Muun häirinnän osalta tämän voi selittää se, mitä muulla häirinnällä ymmärretään ja epätietoisuus siitä missä on häirintään puuttumisen raja. Vaikka Jyväskylän yliopistolla on oma kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismalli, voi sen sisältö olla opiskelijalle vieras. Jokaisen näkökanta aiheeseen on hieman erilainen. Väkivaltatilanteiden osalta osaamisen vähyyteen voi vaikuttaa tilanteiden harvinaisuus. Fyysinen väkivalta on oppilaitosmaailmassa harvinaista. Lisäksi väkivaltatilanteiden ennakointi ja niihin valmistautuminen on vaikeaa. Fyysinen väkivalta voi olla hyvin monimuotoista ja ennalta arvaamatonta. Turvallisuusteemojen hallinnan osaaminen oli miehillä vahvempaa kuin naisilla. Kysymykseen vastanneista miehet olivat tehneet keskimäärin 5,1 valintaa ja naiset 2,6 valintaa.

Halukkuutta saada lisätietoa erilaisista turvallisuustilanteista tai -haasteista selvitettiin myös osana kyselyä. Kyselyssä annettiin vaihtoehtoina erilaisia turvallisuuteen liittyviä teemoja, joita vastaaja pystyi valitsemaan useita. Kaikki annetut teemat saivat kannatusta. Naisten kohdalla kolme eniten ääniä saanutta teemaa olivat toimintaohjeet kohdatessa uhkaavasti käyttäytyvä henkilö, toimintaohjeet pelastautumisessa sisään tai ulos ja toimintaohjeet onnettomuus- tai tulipalotilanteessa. Miesten kohdalla vastaavat teemat olivat toimintaohjeet onnettomuus- tai tulipalotilanteessa, toimintaohjeet väkivaltaa kohdatessa ja toimintaohjeet kohdattaessa uhkaavasti käyttäytyvä henkilö. Turvallisuusvalistuksen toiveet olivat suurilta osin yhteneväiset oppilaitosmaailman turvallisuushaasteiden kanssa. Tuloksista on pääteltävissä, että halukkuus kuulla erilaista turvallisuusvalistusta on olemassa. 63 % kaikista vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteestä, että haluaisivat osaksi opintojaan turvallisuuskoulutusta (Liite 2).

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Jyväskylän yliopiston uusien opiskelijoiden turvallisuustietämystä ja samalla kartoittaa toiveita turvallisuusvalistuksen suhteen. Osana tutkimustyötä oli tarkoitus toteuttaa kehittämistyö.

Kehittämistyön ideana oli tehdä opiskelijoille suunnatun kyselyn tuloksista yhteenveto, jonka pohjalta luotaisiin tarpeen mukaisia turvallisuusohjeita. Turvallisuusohjeiden laadinnassa tärkeimpänä seikkana tuli huomioida kohderyhmäsidonnaisuus. Kohderyhmän ollessa opiskelijat, täytyy turvallisuuskäsitteet olla esimerkiksi henkilökuntaan suhteutettuna hieman erilaiset. Turvallisuusohjeiden on tulevaisuudessa tarkoitus olla osana Jyväskylän yliopiston verkkosivuja ja opiskelijan digitaalista käsikirjaa.

7.1 Johtopäätökset tuloksista

Työharjoittelun alkuvaiheessa selvisi, että Jyväskylän yliopistolla oli kehitteillä opiskelijoiden digitaalinen käsikirja. Käsikirjan oli tarkoitus sisältää erilaisia ohjeita opiskelijoita varten. Opiskelijoiden koulutuspalveluiden henkilökunnan kassa käytyjen keskustelujen jälkeen selvisi, että ohjeiden turvallisuuskäsitteet olivat vajavainen. Esitin koulutuspalveluille, että toteuttaisin osana opin-
näytetyötäni kehitystyön. Kehitystyön tuloksena toteutettavia turvallisuusohjeita pidettiin hyvänä lisänä digitaaliseen käsikirjaan. Eri tahojen kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta tein päätelmiä, että opiskelijoiden turvallisuutta ei ole käsitelty kovin opiskelijalähtöisesti. Jyväskylän yliopiston verkkosivuilta löytyy turvallisuusohjeita, mutta ne eivät välttämättä ole helposti saavutettavissa tai tuotettu helposti sisäistettävään muotoon.

Tutkimusongelman käsitellessä opiskelijoiden turvallisuutta ja opiskelijaturvallisuuden eri näkökulmia, piti aiheeseen perehtyä myös lainsäädännön kautta. Opiskelijaturvallisuuden tekee kompleksiseksi se, että opiskelijaturvallisuutta säännellään lakitasolla erittäin vähän. Tämä jättää oppilaitoksille ison vastuun opiskelijaturvallisuuden toteuttamisesta. Lakisäätelyn vähäisyys osaltaan selittää myös oppilaitosten vaihtelevaa suhtautumista turvallisuuskysymyksiin. Oppilaitoksien turvallisuustyö eroaa paljon esimerkiksi pidemmän turvallisuushistorian omaavasta teollisuudesta. Teollisuudessa turvallisuustyö pyritään pitämään proaktiivisena, kun taas oppilaitoksissa monesti ollaan vielä tämän suhteen reaktiivisia. Tähän voi olla monia syitä, mutta tärkeimpänä on pidettävä lainsäädännön eroja, sekä toimintojen luonne-eroja. Työturvallisuuslaki ohjaa ja määrää paljon. Lakimääräisten velvollisuuksien toteuttaminen erilaisissa tuotantolaitoksissa on tietyllä tapaa yksinkertaisempaa, koska osapuolena ovat työnantaja ja työntekijä. Laki määrää ja ohjaa molempien osapuolten

oikeuksista ja velvollisuuksista. Lisäksi kilpaillussa yritysmaailmassa työturvallisuus voi olla kilpailuetu, jonka avulla houkutellaan asiakkaita ja työntekijöitä. Näin ollen siihen myös panostetaan rahallisesti. Oppilaitosmaailmassa yhtälöön on lisättävä opiskelijat. Lisäksi toiminnan luonne on erilainen. Oppilaitokset eivät lähtökohtaisesti ole rahaa tuottavia yksiköitä, vaikka yliopistoissa selkeä laistakin toimintaa voi olla. Toimintojen luonne-erot ovat merkittävässä asemassa, kun tarkastellaan työnantajan panostusta turvallisuusasioihin. Esimerkiksi Jyväskylän yliopistossa ei ole erillistä turvallisuustyöhön korvamerkittyä määrärahaa. Rahoituksen puute aiheuttaa turvallisuustyön kapeutumista ja hidastaa turvallisuuskehitystä. Lisäksi rahoituksen puute on hidaste proaktiivisen turvallisuustyön kehittämiseksi ja jalkauttamiseksi.

Jyväskylän yliopistossa on aiemmin toteutettu erilaisia opiskelijoille suunnattuja kyselyitä, jotka ovat osittain liittyneet turvallisuuteen. Kyselyt ovat kuitenkin lähestyneet turvallisuutta erilaisesta näkökulmasta ja keskittyneet mm. kiusaamiseen ja häirintään. Tämä opinnäytetyö käsitteli fyysistä turvallisuutta laajemmalla kuvalla. Tutkimusongelman selvittämiseksi ja tutkimusaineiston saavuttamiseksi luotiin uusille opiskelijoille suunnattu kysely. Opiskelijoiden suunnalta kyselyyn osallistuttiin suhteellisen huonolla prosentilla, mutta tutkimuksellisen ongelman ratkaisuun saatiin riittävä määrä vastauksia. Vastauksista oli pääteltävissä turvallisuusosaamisen taso ja toiveet valistuksen suhteen. Kyselyn tuloksena saatuja vastauksia pystyttiin hyödyntämään osana kehitystyötä. Kyselyn tuloksista on lisäksi havaittavissa, että turvallisuusmyönteisen kehityksen eteen tulee jatkossakin tehdä työtä.

Kyselytutkimuksella pyrittiin saamaan tutkimusongelmaan vastaavaa tietoa siitä, mikä on uusien opiskelijoiden yleinen turvallisuustietämys. Lisäksi kyselyn avulla kerättiin tietoa opiskelijoiden halukkuudesta ja kiinnostuksesta turvallisuusaiheista valistusta kohtaan. Kyselyssä selvisi, että turvallisuustietoisuus tai oppilaitosmaailmaan sijoittuva turvallisuuskoulutus oli vaihtelevaa tai vähäistä. Käytännössä oppilaitoksiin liittyvää turvallisuuskoulutusta oli saanut noin kolmannes vastaajista. Määrä on vähäinen suhteutettuna globaaliin turvallisuustilanteeseen ja nuorten opiskelijoiden tulevaan asemaan työmarkkinoilla. Toki on muistettava, että turvallisuustyö ja yleinen turvallisuuskehitys on pitkäjänteistä työtä. Suomella on kuitenkin oma historiansa oppilaitosväkival-

lan suhteen, eikä nyky maailman tilanne todennäköisesti tee kehitystä positiivisemmaksi. Korkeakoulujen kilpaillessa opiskelijoista ja rahoituksesta, voisi turvallisuusmyönteinen yliopisto olla vetovoimatekijä. Turvallisuusmyönteisyys ja turvallisuuden kehittäminen vetovoimatekijäksi vaatisi kaikkien sidosryhmien yhteistyötä. Jyväskylän yliopisto voisi tässä suhteessa olla suunnan näyttäjä ja viitoittaa tietä kohti turvallisempaa korkeakoulumaailmaa.

Kehittyvässä yliopistoturvallisuudessa on oleellista tunnistaa erilaiset tarpeet. Koska oppilaitosten turvallisuustyö on hyvin moniulotteista pitää eri sidosryhmät huomioida. Yksi yliopiston tärkeimmistä sidosryhmistä ovat opiskelijat. Yliopistojen on muistettava se, että heidän opiskelijansa ovat aikuisia, joilla on mahdollisuus itse päättää missä opiskelevat. Tämä asettaa yliopistojen ja muiden korkeakoulujen opiskelijat eri asemaan, kuin vaikka peruskoulujen oppilaat. Lähtökohtaisesti kaikki yliopistot kilpailevat keskenään opiskelijoista, jolloin erilaisilla vetovoimatekijöillä on vaikutusta. Jotta opiskelijat voidaan tehokkaasti ottaa mukaan yliopiston turvallisuuskehitykseen, tulee vuorovaikutuksen olla avointa ja aktiivista. Turvallisuusmyönteisen ilmapiirin luominen vaatii sen, että opiskelijoille tulee tunne heidän mielipiteidensä tärkeydestä. Pitkäjänteisessä turvallisuustyössä mielenkiintoa ja tehokasta yhteistyötä ylläpitää opiskelijoiden tarpeiden kuunteleminen. Tarpeiden ja mielenkiinnon mukainen koulutus luo pohjan paremmalle turvallisuuskulttuurin sisäistämiseksi. Näin ollen oppiminen tehostuu ja orientoituminen turvallisuustyöhön omaksutaan helpommin. Kyselyssä kartoitettiin opiskelijoiden toiveita turvallisuusvalistuksen aiheista. Annetut aiheet herättivät kiinnostusta, jolloin erilaisten teemojen ympärille luodulle valistukselle on selvä tarve. Yliopiston tuleekin jatkossa vastata tarpeeseen ja aktiivisesti käydä opiskelijoiden kanssa vuoropuhelua tarpeiden laadusta. Häiriöiden ja erilaisten poikkeustilanteiden tehokkaan hallinnan kannalta oleellista on vuoropuhelu sekä selkeät ja harjoitellut toimintamallit.

Kyselyn tuloksista oli selvästi havaittavissa, että miehillä ja naisilla oli erilaiset lähtökohdat turvallisuuden käsittelyyn. Osittain nämä seikat liittyvät psyykkisiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin. Naisten vastauksista oli myös havaittavissa tietynlainen huoli omaan koskemattomuuteen liittyvissä tilanteissa. Tämä haastaa yliopistoa ajattelemaan turvallisuusasioita myös kohderyhmä suuntaisesti. Isoilta osin turvallisuusratkaisut ja menetelmät ovat yleispäteviä. Turvallisuus-

periaatteiden luomisessa on kuitenkin otettava huomioon myös yksilökohtaisemmat ominaisuudet. Tutkimukset osoittavat kiistatta, että psykologinen turvallisuus vaikuttaa oppimiseen (Rinne 2021, 66). Näin ollen yliopisto voi omilla turvallisuusvalinnoillaan myös tukea opiskelijoiden etenemistä opinnoissa. Turvallinen olotila parantaa ihmisen suorituskkyä, kun toimintakapasiteettia ei kuormita ylimääräiset huolet. Pitkällä aikavälillä toimenpiteet parantavat kokonaisvaltaisesti opiskelijoiden ja yliopiston suorituskkyä.

Kyselytutkimuksen tulosten pohjalta luotiin Jyväskylän yliopiston käyttöön turvallisuusohjeita. Turvallisuusohjeiden luomisessa pääpaino oli selkeydessä sekä ymmärrettävyydessä ja ohjeen tuli mahtua yhteen kuvaan tai sivuun. Aineiston pohjalta luotiin kymmenen turvallisuuskorttia. Yhdeksän korteista oli eri teemoihin liittyviä toimintaohjeita. Näitä olivat häirintä ja epäasiallinen käytös, seksuaalinen häirintä, omaisuuden suojaaminen, pelastautuminen sisään, pelastautuminen ulos, tietoturvallisuus puhelimessa, toiminta tulipalotilanteessa, uhkaavan henkilön kohtaaminen ja väkivaltaisen ihmisen kohtaaminen. Yksi korteista koostui pelkästään opiskelijoille tärkeistä yhteystiedoista. Idea yhteystietokortin luomiseen ei noussut kyselystä, mutta koettiin oleelliseksi, koska Jyväskylään saapuu paljon opiskelijoita muilta paikkakunnilta. Turvallisuuskortit luotiin suomen kielellä ja tarpeen vaatiessa ne voidaan yliopistolla kääntää eri kielille. Valmiita kortteja käytettiin arvioinnissa kahdella toisen vuosikurssin opiskelijalla, sekä turvallisuusorganisaation kahdella jäsenellä. Palautteen perusteella kortteja selkeytettiin ja yksinkertaistettiin lisää.

Haasteena turvallisuuskorttien luomisessa oli yliopistotasaisen ohjauksen puute. Kortteja laadittaessa ei ollut täysin selvää, kuinka tarkkaan yliopisto kiinnittää huomiota verkkosivuillaan julkaistavan materiaalin ulkoasuun. Lisäksi opinnäytetyön tekemisen aikana koulutuspalveluissa vaihtui kaksi työntekijää, joiden kanssa turvallisuusohjeita ja niiden sisältöä pohdittiin. Turvallisuuskortit luotiin kuitenkin hyvin lähelle yliopiston julkaisujen tasoa. Esimerkiksi tekstien fontit ja korteissa näkyvä Jyväskylän yliopiston logo vastasivat vaadittua tasoa. Lisäksi turvallisuuskortit laadittiin Word-ohjelmalla, joka jättää mahdollisuuden korttien muuttamiselle ja päivittämiselle. Turvallisuuskorttien julkaisusta osaksi opiskelijoiden digitaalista käsikirjaa päättää Jyväskylän yliopisto.

Tutkimuksen jatkokehitys

Opinnäytetyön osana tehty tutkimustyö ei selvittänyt Jyväskylän yliopiston tiedekuntakohtaisia eroja suhteessa turvallisuuskysymyksiin. Jyväskylän yliopistossa on useita tiedekuntia ja ne ovat levittäytyneet maantieteellisesti kaupungin eri alueille. Suurimmat erot turvallisuusajattelun ja -toimenpiteiden suhteen tulevat tiedekuntakohtaisista tieteenaloista sekä opetusmuodoista. Esimerkiksi kauppatieteiden, matemaattis-luonnontieteiden ja liikuntatieteiden opetussuunnitelmat, opiskelu ja opetusympäristöt poikkeavat toisistaan paljon. Jokaisella tieteenalalla on omat turvallisuuteen liittyvät haasteet ja näkökulmat. Näiden näkökulmien selvittäminen antaisi yliopistolle monimuotoisemmat mahdollisuudet antaa kohdennettua turvallisuuskoulutusta tai -valistusta. Yleiset turvallisuusohjeet ovat kapeakatseisempia, mutta sopivat laajemmalle toiminta-alueelle. Näiden rinnalle olisi tärkeää saada kohdennettua turvallisuusohjeistusta.

Toinen tärkeä osa-alue, johon voisi kohdentaa lisätutkimusta on yliopistotasoisien johdon näkemys ja ymmärrys turvallisuuskysymyksiin. Oppilaitosten turvallisuussäätely on vajavaista. Vähäisen säätelyn vuoksi rehtoreiden ja tiedekuntakohtaisen johdon ymmärrys turvallisuuden vastuista ja velvollisuuksista voi olla heikkoa. Ymmärryksen lisääminen selkeyttäisi toimintamalleja ja voisi tuoda turvallisuustyöhön lisää resursseja. Tiedon ja ymmärryksen lisääminen myös toisi lisää työkaluja yliopiston johdon haltuun. Olisi oleellisen tärkeää myös oikeusturvan vuoksi, että johto ymmärtää mitkä vastuut ja velvollisuudet kuuluvat heille. Tiedon ja ymmärryksen kartoittamisen jälkeen turvallisuusorganisaatio voisi antaa kohdennettua turvallisuuskoulutusta johdolle.

7.2 Kehittämisehdotukset

Yhteinen ja yhteneväinen turvallisuustoiminta

Turvallisuuteen liittyvät ohjeet ja toimintamallit ovat yliopiston eri kampusalueilla ja tiedekunnissa vaihtelevia ja erilaisia. Osassa tiedekunnista turvallisuuskysymykset ovat selkeämmin esillä ja otetaan vakavammin. Joissain tiedekunnissa niille annetaan vähemmän painoarvoa. Yliopiston rehtoreilla ja tiedekun-

tien johdolla tulisi olla yhteneväinen kokonaiskäsitys turvallisuudesta. Yliopisto-tasoisien ja kaikkia tiedekuntia käsittävän turvallisuuskartoituksen avulla yliopiston johdolle syntyisi käsitys vallitsevasta turvallisuustilanteesta ja sen hallinnasta. Keskeinen turvallisuuskysymysten ja -haasteiden kartoittamisen etu on kokonaisvaltaisen turvallisuusjohtamisen hahmottaminen. Esimerkiksi kuu-kausittainen, koko yliopiston johtoa koskettava turvallisuusfoorumi jakaisi ajan-tasaisen tiedon kaikille. Foorumissa voisi olla osallisena myös tärkeiden sidos-ryhmien edustajat kuten esimerkiksi terveydenhuollon, oppilaskunnan ja kiin-teistöhuollon edustaja. Foorumi pakottaisi johdon ajattelemaan turvallisuutta ja keskustelemaan sidosryhmien kanssa aiheista. Tämä lisäisi turvallisuusym-märrystä yli tiedekuntarajojen, ja lisäisi kaikkien osapuolten sekä tärkeiden si-dosryhmien turvallisuutta. Matalan kynnyksen keskustelufoorumille on tarve aiheesta riippumatta. Luomalla olosuhteet avoimelle keskustelulle luodaan vaikuttamismahdollisuuksia, jolloin kaikki halukkaat saavat äänensä kuuluviin.

Turvallisuusinformaation saavutettavuus

Alati muuttuvassa turvallisuusmaailmassa pitää myös yliopistojen ottaa enem-män vastuuta turvallisuuden näkyväksi tekemisestä. Haastavassa turvallisuus-ympäristössä yliopistojen tulisi ymmärtää turvallisuus osana vetovoimateki-jöitä. Jyväskylän yliopiston verkkosivut ovat kattavat ja ne sisältävät paljon eri-laista sekä eri ryhmille kohdennettua tietoa. Jos Jyväskylän yliopisto haluaa tulevaisuudessa olla turvallisuustyön kärjessä, tulee turvallisuus tuoda lähelle eri toimijoita. Opiskelijat ovat Jyväskylän yliopiston yksi tärkeimmistä voimava-roista ja edellytys toiminnalle. Turvallisuustyön näkyväksi tekeminen tulisi aloittaa turvallisuusinformaation saatavuuden helpottamisesta. Nykyisellään opiskelijoille tarkoitettu turvallisuusinformaatio on liian vaikeasti saavutetta-vissa. Saatavilla on runsaasti erilaisia ohjeita, jotka kaikki eivät välttämättä ole kohderyhmälle räätälöityjä. Turvallisuusinformaation tuominen opiskelijoille suunnattujen verkkosivujen alkuun erillisenä kokonaisuutena lisää informaa-tion saavutettavuutta. Lisäksi kohderyhmälle suunnatun turvallisuusinformaa-tion muokkaaminen helppolukuisempaan suuntaan lisää mielenkiintoa ja pa-rantaa tiedon sisäistämistä. Liika tieto ja monimutkaiset ohjeet vaikeuttavat ai-healueiden sisäistämistä.

Turvallisuusviestintä

Jyväskylän yliopistossa on paljon viestinnän ammattilaisia. Ammattitaitoa löytyy henkilökunnasta, mutta myös opiskelijoista. Yliopistolla on käytössään useita viestinnän kanavia, kuten esimerkiksi omat verkkosivut ja MyJYU-sovellus. Verkkosivuilla julkaistaan päivittäin erilaista informaatiota, joka liittyy Jyväskylän yliopiston arkeen. Kolmen kuukauden harjoittelun aikana, en muista nähneeni verkkosivuilla turvallisuusaiheista julkaisua. Turvallisuusajattelun ja turvallisuuskulttuurin luomisessa oleellisena osana on viestintä. Viestinnän kautta saadaan jaettua totuudenmukaista ja ajankohtaista turvallisuusinformaatiota. Viestinnän etuna on se, että sitä voi tehdä hyvin vähäisistä lähtökohdista. Jaettava tieto voi olla hyvin arkista, mutta tällä tavalla yliopiston turvallisuustyötä tuodaan näkyväksi. Viestinnässä ääneen voisi laskea myös opiskelijat, jotka toisivat esiin oman näkemyksen turvallisuudesta. Jyväskylän yliopiston tuleekin tutkia, mitä kanavia pitkin saataisiin parhaiten jaettua kohdistettua viestintää. Todennäköisesti sen tulee olla monikanavaista. Oleellista kuitenkin olisi, että turvallisuusnäkökulmat pääsevät osaksi jokapäiväistä viestintää.

Opiskelijoiden turvallisuuskoulutus

Yksi yliopiston lakisääteisistä tehtävistä on kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Toisin sanoen tekemään itsensä hyödylliseksi, toimimaan isänmaan etujen mukaisesti ja noudattamaan vallitsevia lakeja. Jotta valtiot voisivat toimia tehokkaasti ja kansalaisiaan palvellen, tulee siellä vallita yhteiskuntajärjestys, toimintojen tulee perustua lakiin ja toiminnan tulee olla demokraattista. Kaiken tämän perustana on ihminen ja ihminen toimii järkevästi, kun se tuntee olonsa turvalliseksi ja turvatuksi. Jotta tähän yhtälöön saadaan kasvatettua isänmaata ja ihmiskuntaa palvelevia opiskelijoita, tulisi turvallisuuden kulkea konkreettisena osana opintoja. Työturvallisuuskeskus on luonut opiskelijoille suunnatun *Työsuojelu osaksi ammattitaitoa oppilaitoksissa* konseptin. Konseptin tarkoituksena on valmistaa opiskelijoita kohti työelämää. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden työsuojeluosaamista ja samalla oppilaitos saa arvokasta näkemystä, jolla voi kehittää omaa toimintaansa. Konsepti olisi hyvä lisä toteuttamaan yliopiston lakisääteistä tehtävää

ja samalla Jyväskylän yliopisto voisi mukauttaa omaa toimintaansa vastaamaan paremmin turvallisuushaasteita. Konseptin pohjalta Jyväskylän yliopisto voisi kehittää viiden opintopisteen kokonaisuuden, joka kulkisi läpi koko opintojen. Näin ollen turvallisuusvalistuksen aiheita voisi jakaa kaikille opintovuosille. Tällä kokonaisuudella työelämään valmistuvat opiskelijat olisivat valmiimpia vastaamaan työelämän vaatimuksiin, mutta myös valmiimpia kehittämään omaa turvallisuuttaan jo opintojen aikana.

LÄHTEET

Ahtola, A. 2016. Psyykkinen hyvinvointi ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jyväskylän yliopisto. 2018. Opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismalli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/file/kiusaamisen-ja-hairinnan-ehkaisy-ja-puuttumismalli> [viitattu 11.2.2024].

Jyväskylän yliopisto. 2023. Jyväskylän yliopiston saavutettavuussuunnitelma 2023–2024. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/file/jyvaskylan-yliopiston-saavutettavuussuunnitelmasuunnitelma-rehtorin-paatos-1912023> [viitattu 4.4.2024].

Jyväskylän yliopisto. 2024a. Yliopiston ja kampuksen historia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/meista/yliopiston-ja-kampuksen-historia> [viitattu 1.2.2024].

Jyväskylän yliopisto. 2024b. Esittely ja avainluvut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/meista/esittely-ja-avainluvut> [viitattu 1.2.2024].

Jyväskylän yliopisto. 2024c. Tiedekunnat, laitokset ja erillislaitokset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/tiedekunnat-ja-yksikot> [viitattu 1.2.2024].

Jyväskylän yliopisto. 2024d. Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/meista/organisaatio-ja-johdaminen/johdosaanto-ja-periaatteet/toimintaa-ohjaavat-periaatteet> [viitattu 2.2.2024].

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta. 2024. JYYn turvallisemman tilan periaatteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://jyy.fi/wp-content/uploads/2022/04/JYYn-turvallisemman-tilan-periaatteet.pdf> [viitattu 11.2.2024].

Mahkonen, S. 2017. Konfliktit kouluissa. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Oikeusministeriö. 2024. Oikeusvaltio Suomi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://oikeusministerio.fi/oikeusvaltio-suomi> [viitattu 3.2.2024].

Paasonen, J. 2012. Oppilaitoksen turvallisuusjohtaminen. Helsinki: Tietosanomaa Oy.

Rikander, H. 2021. Oppilaitosturvallisuus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Rikander, H. 2023. Yrityksen työsuojelujohtaminen. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Rinne, N. 2021. Rohkea organisaatio, turvallinen työyhteisö menestyy. Helsinki: Alma Talent.

Seppola, R. 2023. Liiketalous- ja yhteiskuntatieteen tutkimusstrategiat, menetelmät. Helsinki: Books on Demand. E-kirja. Saatavissa: <https://www.elibrary.com/reader/9789528017172> [viitattu 11.3.2024] ja [25.3.2024].

SFS-ISO 31000:2018. Riskienhallinta. Ohjeet.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

THL. 2021. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus KOTT. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveytemme.fi/kott/tulokset/index.html> [viitattu 11.2.2024].

Tieteen termipankki. 2024. Sääöstyyppejä niiden sisällön perusteella. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:s%C3%A4%C3%A4d%C3%B6styypit/laajempi_kuvaus [viitattu 20.3.2024].

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

Valmiuslaki 29.12.2011/1552.

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista 18.6.2003/577.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virta, S., Kohtamäki, V., Kreus, J., Kuoppala, K. & Liljeroos, J. s.a. Yliopistojen työntekijöiden ja yliopisto-organisaatioiden turvallisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/122941/978-952-03-1671-6.pdf?sequence=2> [viitattu 1.4.2024].

Välimaa, J. 2022. Onko yliopisto organisaatio vai instituutio. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Onko yliopisto organisaatio vai instituutio? - pdf \(journal.fi\)](#) [viitattu 11.2.2024].

Yliopistolaki 24.7.2009/558.

KUVALUETTELO

Kuva 1. SFS-ISO 31000:2018, Riskienhallinta. Ohjeet. 2. painos. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry.

Kuva 2. Varmennustoiminnan politiikka ja periaatteet, varmennustoiminnan kolme linjaa. Jyväskylän yliopisto 2024d. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/file-download/download/public/19339> [viitattu 16.2.2024].

Kuva 3. Kehittämistehtävän tuloksena tuotettuja ohjeita.

Kuva 4. Kaavio opiskelijoiden turvallisuuskoulutuksesta ja -asenteista.

Liite 1



Uuden opiskelijan turvallisuuskysely

1. Sukupuoli

- ☐ Nainen
☐ Mies
☐ Muun sukupuolinen
☐ En halua sanoa

2. Ennen tuloani opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon, olen saanut oppilaitosaiheista turvallisuuskoulutusta tai -valistusta muualla

- ☐ Kyllä
☐ Ei

3. Kun hain opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon, yksi hakukriteereistäni oli kampuksen turvallisuus ja terveellinen opiskeluympäristö

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

4. Minulle on tärkeää, että opiskeluympäristö on turvallinen ja terveellinen

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

5. Jyväskylän yliopiston verkkosivuilta on helppo löytää turvallisuuteen liittyvää tietoa ja ohjeita

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

6. Kun aloitin opiskelun Jyväskylän yliopistossa, minulle kerrottiin orientaation aikana kampusalueen turvallisuusasioista ja turvallisuuteen liittyvistä toimintaohjeista

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

7. Jos orientaation aikana perehdytettiin turvallisuuteen liittyviin seikkoihin, niin missä tilanteessa se tapahtui, kuka perehdytti ja mitä asioita käsiteltiin?

8. Olen joskus kokenut turvattomuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston kampusalueella

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

9. Olen joskus kokenut turvattomuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston opetustilanteissa

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

10. Tiedän keneen voin olla yhteydessä, jos minua askarruttaa jokin opiskeluturvallisuuteeni liittyvä seikka

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

11. Pyytäessäni apua turvallisuuteen liittyvissä asioissa, olen tullut kuulluksi ja saanut tarvitsemaani apua

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

12. Olen ilmoittanut fyysiseen turvallisuuteen liittyvästä uhkasta tai muusta turvallisuushuolesta henkilökunnan edustajalle

En koskaan	1 - 5 kertaa	5 - 10 kertaa	Yli 10 kertaa
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

13. Olen opintojeni aikana kohdannut sellaisia turvallisuuteen liittyviä tilanteita, joista olisin halunnut ilmoittaa eteenpäin, mutta en ollut varma kuinka toimia

En koskaan	1 - 5 kertaa	5 - 10 kertaa	Yli 10 kertaa
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

14. Minusta tuntuu siltä, että Jyväskylän yliopistolla panostetaan opiskelijoiden turvallisuuteen ja se koetaan tärkeäksi

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

15. Koen, että Jyväskylän yliopisto on turvallinen paikka opiskella

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

16. Minulle on selvää, miten toimin seuraavissa fyysiseen- tai omaisuusturvallisuuteen liittyvissä uhkatilanteissa (voit valita useamman)

- ☐ Uhkaavasti käyttäytyvä henkilö
- ☐ Seksuaalinen häirintä
- ☐ Muu häirintä
- ☐ Onnettomuus- tai tulipalo
- ☐ Pelastautuminen sisään tai ulos
- ☐ Väkivaltatilanne
- ☐ Omaisuusrikos yliopiston alueella
- ☐ Huolta herättävä henkilö (esim. toinen opiskelija)

17. Jos koen turvattomuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston alueella tai tiloissa, se liittyy yleensä (voit valita useamman)

- ☐ Psykologiseen turvallisuuteen (voitko olla oma itsesi, turvallisessa ympäristössä saa myös epäonnistua)
- ☐ Fyysiseen turvallisuuteen (häirintä, kiusaaminen, väkivalta tai sen uhka)
- ☐ Rakenteelliseen turvallisuuteen (esim. yliopiston tilat, rakennukset ja toimintatavat)
- ☐ Tietoturvaan ja/tai tietosuojaan liittyvään turvallisuuteen
- ☐ Turvallisuustietouden ja toimintamallien puutteeseen
- ☐ Jokin muu, mikä?
-

18. Olisin kiinnostunut kuulemaan lisää ja/tai kaipaisin ohjeistuksia seuraavista aiheista (voit valita useamman)

- ☐ Häirintä (Häirintää on esimerkiksi tilanne, jossa luodaan seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen, alkuperään tai muuhun tasa-arvo tai yhdenvertaisuuslaissa säädettyyn syrjintäperusteeseen liittyvä toista henkilöä halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri)
- ☐ Seksuaalinen häirintä (Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta, fyysistä tai muuta seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri)
- ☐ Toimintaohjeita ensiaputilanteissa
- ☐ Toimintaohjeet onnettomuus tai tulipalotilanteissa
- ☐ Toimintaohjeet pelastautumisessa sisään tai ulos
- ☐ Toimintaohjeet kohdatessa uhkaavasti käyttäytyvä henkilö
- ☐ Toimintaohjeet väkivaltaa kohdatessa
- ☐ Toimintaohjeet omaisuuden suojaamiseen tai joutuessani omaisuusrikoksen uhriksi
- ☐ Jokin muu, mikä?
-

19. On tärkeää, että Jyväskylän yliopistolla olisi anonymi kanava, jossa voisi kertoa esim. huolta herättävästä henkilöstä (huoli voi liittyä esimerkiksi opiskelukaverin käyttäytymiseen, ajatuksiin tai elämäntilanteeseen)

Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

20. Olisin kiinnostunut saamaan turvallisuuskoulutusta osana opintojani

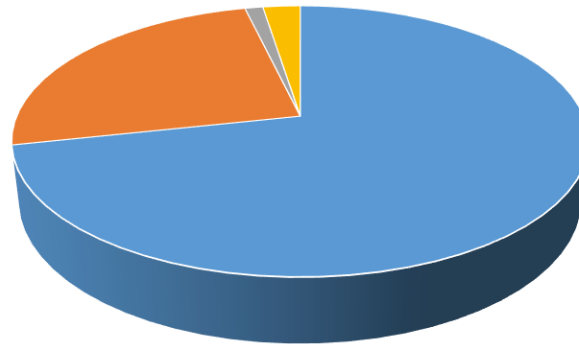
Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

21. Vapaa sana. Tässä voit halutessasi kertoa jäikö jokin tärkeä turvallisuuteen liittyvä seikka käsittelemättä tai antaa kehitysvinkkejä, minkälaisia turvallisuusohjeita tai opastusta yliopistolla tulisi mielestäsi olla.

Kiitos, että käytit aikaasi. Muistathan lähettää vastauksesi.

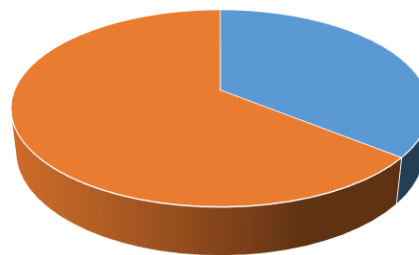
Liite 2

1. Sukupuoli



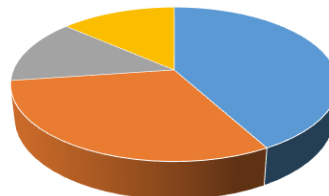
- 1. Nainen 71,6 % ■ 2. Mies 24,7 %
- 3. Muun sukupuolinen 1,2 % ■ 4. En halua sanoa 2,5 %

2. Ennen tuloani opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon, olen saanut oppilaitosaiheista turvallisuuskoulutusta tai -valistusta muualla



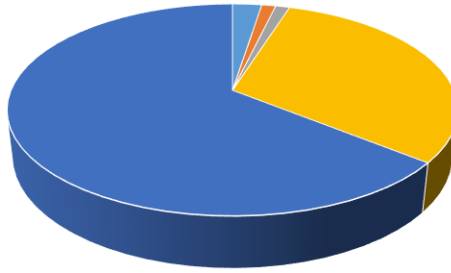
- 1. Kyllä 35,8 % ■ 2. Ei 64,2 %

3. Kun hain opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon, yksi hakukriteereistäni oli kampuksen turvallisuus ja terveellinen opiskeluympäristö



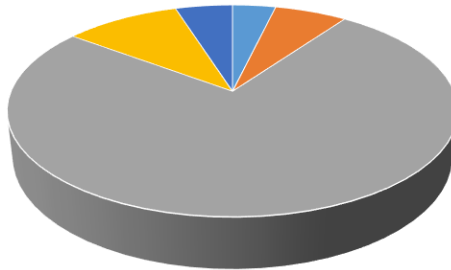
- 1. Täysin eri mieltä 42 % ■ 2. Jokseenkin eri mieltä 30,8 %
- 3. En osaa sanoa 13,6 % ■ 4. Jokseen samaa mieltä 13,6 %
- 5. Täysin samaa mieltä 0 %

4. Minulle on tärkeää, että opiskeluympäristö on turvallinen ja terveellinen



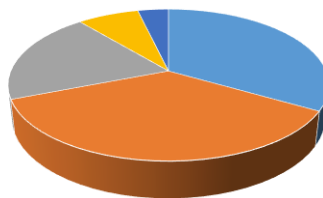
- 1. Täysin eri mieltä 2,5 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 1,2 %
- 3. En osaa sanoa 1,2 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 30,9 %
- 5. Täysin samaa mieltä 64,2 %

5. Jyväskylän yliopiston verkkosivuilta on helppo löytää turvallisuuteen liittyvää tietoa ja ohjeita



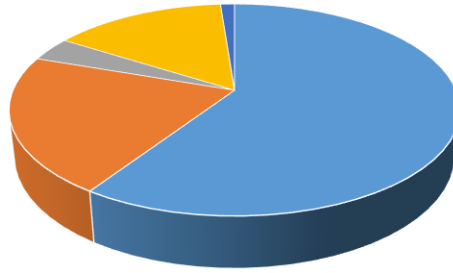
- 1. Täysin eri mieltä 3,7 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 6,2 %
- 3. En osaa sanoa 75,3 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 9,9 %
- 5. Täysin samaa mieltä 4,9 %

6. Kun aloitin opiskelun Jyväskylän yliopistossa, minulle kerrottiin orientaation aikana kampusalueen turvallisuusasioista ja turvallisuuteen liittyvistä toimintaohjeista



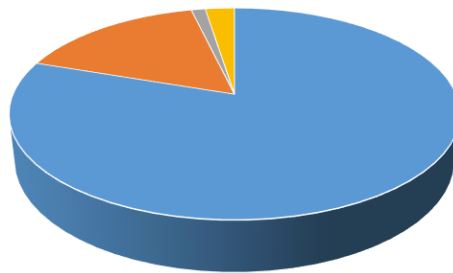
- 1. Täysin eri mieltä 33,3 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 35,8 %
- 3. En osaa sanoa 19,8 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 7,4 %
- 5. Täysin samaa mieltä 3,7 %

8. Olen joskus kokenut turvattomuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston kampusalueella



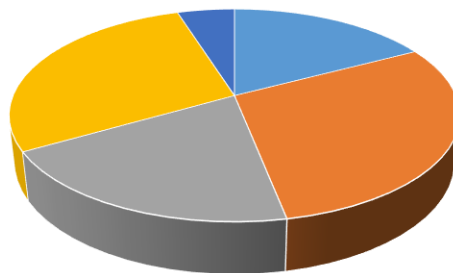
- 1. Täysin eri mieltä 59,3 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 21 %
- 3. En osaa sanoa 3,7 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 14,8 %
- 5. Täysin samaa mieltä 1,2 %

9. Olen joskus kokenut turvattomuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston opetustilanteissa



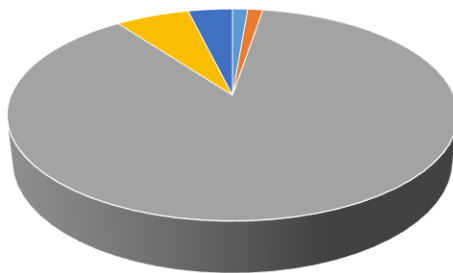
- 1. Täysin eri mieltä 80,2 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 16,1 %
- 3. En osaa sanoa 1,2 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 2,5 %
- 5. Täysin samaa mieltä 0 %

10. Tiedän keneen voin olla yhteydessä, jos minua askarruttaa jokin opiskeluturvallisuuteeni liittyvä seikka



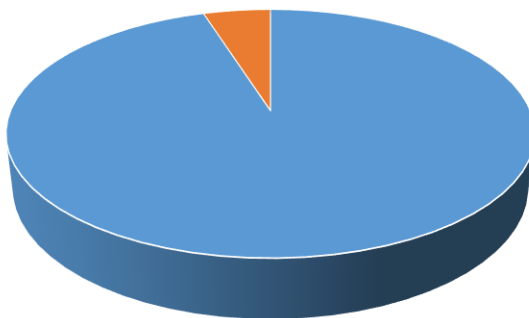
- 1. Täysin eri mieltä 17,3 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 29,6 %
- 3. En osaa sanoa 19,8 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 28,4 %
- 5. Täysin samaa mieltä 4,9 %

11. Pyytäessäni apua turvallisuuteen liittyvissä asioissa, olen tullut kuulluksi ja saanut tarvitsemaani apua



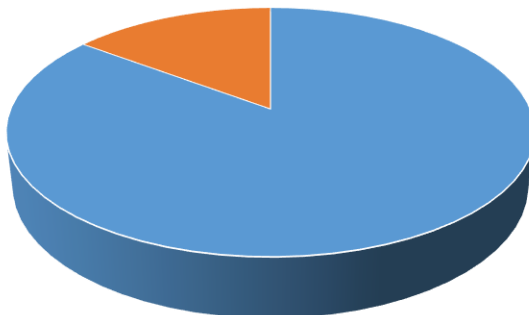
- 1. Täysin eri mieltä 1,3 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 1,3 %
- 3. En osaa sanoa 87,3 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 6,3 %
- 5. Täysin samaa mieltä 3,8 %

12. Olen ilmoittanut fyysiseen turvallisuuteen liittyvästä uhkasta tai muusta turvallisuushuolesta henkilökunnan edustajalle



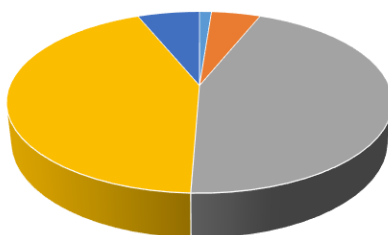
- 1. En koskaan 95,1 %
- 2. 1-5 kertaa 4,9 %
- 3. 5-10 kertaa 0 %
- 4. Yli 10 kertaa 0 %

13. Olen opintojeni aikana kohdannut sellaisia turvallisuuteen liittyviä tilanteita, joista olisin halunnut ilmoittaa eteenpäin, mutta en ollut varma kuinka toimia



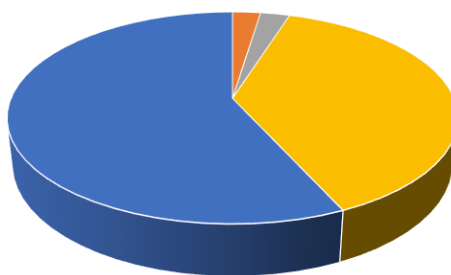
- 1. En koskaan 85,2 %
- 2. 1-5 kertaa 14,8 %
- 3. 5-10 kertaa 0 %
- 4. Yli 10 kertaa 0 %

14. Minusta tuntuu siltä, että Jyväskylän yliopistolla panostetaan opiskelijoiden turvallisuuteen ja se koetaan tärkeäksi



- 1. Täysin eri mieltä 1,2 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 4,9 %
- 3. En osaa sanoa 44,5 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 43,2 %
- 5. Täysin samaa mieltä 6,2 %

15. Koen, että Jyväskylän yliopisto on turvallinen paikka opiskella



- 1. Täysin eri mieltä 0 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 2,4 %
- 3. En osaa sanoa 2,5 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 38,3 %
- 5. Täysin samaa mieltä 56,8 %

16. Minulle on selvää, miten toimin seuraavissa fyysiseen- tai omaisuusturvallisuuteen liittyvissä uhkatilanteissa (voit valita useamman)

	n	Prosentti
Uhkaavasti käyttäytyvä henkilö	33	51,6%
Seksuaalinen häirintä	39	60,9%
Muu häirintä	27	42,2%
Onnettomuus- tai tulipalo	43	67,2%
Pelastautuminen sisään tai ulos	34	53,1%
Väkivaltatilanne	27	42,2%
Omaisuusrikos yliopiston alueella	31	48,4%
Huolta herättävä henkilö (esim. toinen opiskelija)	29	45,3%

17. Jos koen turvattomuuden tunnetta Jyväskylän yliopiston alueella tai ti-loissa, se liittyy yleensä (voit valita useamman)

	n	Prosentti
Psykologiseen turvallisuuteen (voitko olla oma itsesi, turvallisessa ympäristössä saa myös epäonnistua)	25	47,2%
Fyysiseen turvallisuuteen (häirintä, kiusaaminen, väkivalta tai sen uhka)	12	22,6%
Rakenteelliseen turvallisuuteen (esim. yliopiston tilat, rakennukset ja toimintatavat)	14	26,4%
Tietoturvaan ja/tai tietosuojaan liittyvään turvallisuuteen	16	30,2%
Turvallisuustietouden ja toimintamallien puutteeseen	13	24,5%
Jokin muu, mikä?	5	9,4%

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Jokin muu, mikä?	Kampusta ympäröivä liikenne
Jokin muu, mikä?	Ideologia
Jokin muu, mikä?	pihan turvallisuus (esim ei hiekoitusta liukkailla)
Jokin muu, mikä?	Kemian laitoksella labratyöt (labran tekeminen kiireellä)
Jokin muu, mikä?	Liukastumisvaaratilanteita erinäisissä ulkoportaissa ja kirjaston sisäänkäynnillä, jossa olen meinannut kaatua useamman kerran liukkailla talvikeleillä

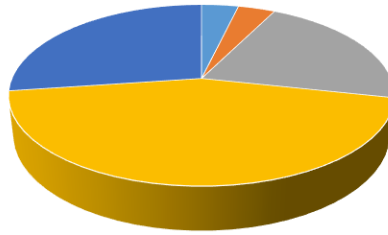
18. Olisin kiinnostunut kuulemaan lisää ja/tai kaipaisin ohjeistuksia seuraavista aiheista (voit valita useamman)

	n	Prosentti
Häirintä (Häirintää on esimerkiksi tilanne, jossa luodaan seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen, alkuperään tai muuhun tasa-arvo tai yhdenvertaisuuslaissa säädettyyn syrjintäperusteeseen liittyvä toista henkilöä halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri)	26	41,9%
Seksuaalinen häirintä (Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta, fyysistä tai muuta seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri)	25	40,3%
Toimintaohjeita ensiaputilanteissa	36	58,1%
Toimintaohjeet onnettomuus tai tulipalotilanteissa	41	66,1%
Toimintaohjeet pelastautumisessa sisään tai ulos	39	62,9%
Toimintaohjeet kohdatessa uhkaavasti käyttäytyvä henkilö	45	72,6%
Toimintaohjeet väkivaltaa kohdatessa	40	64,5%
Toimintaohjeet omaisuuden suojaamiseen tai joutuessani omaisuusrikoksen uhriksi	31	50,0%
Jokin muu, mikä?	1	1,6%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset
[Näytä kaikki](#)

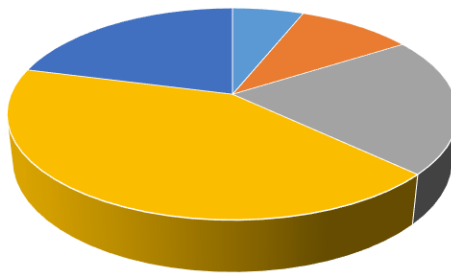
Vastausvaihtoehdot	Teksti
Jokin muu, mikä?	-

19. On tärkeää, että Jyväskylän yliopistolla olisi anonyymi kanava, jossa voisi kertoa esim. huolta herättävästä henkilöstä



- 1. Täysin eri mieltä 3,7 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 3,7 %
- 3. En osaa sanoa 21 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 44,4 %
- 5. Täysin samaa mieltä 27,2 %

20. Olisin kiinnostunut saamaan turvallisuuskoulutusta osana opintojani



- 1. Täysin eri mieltä 6,1 %
- 2. Jokseenkin eri mieltä 9,9 %
- 3. En osaa sanoa 21 %
- 4. Jokseenkin samaa mieltä 42 %
- 5. Täysin samaa mieltä 21 %

21. Vapaa sana. Tässä voit halutessasi kertoa jäikö jokin tärkeä turvallisuuteen liittyvä seikka käsittelemättä tai antaa kehitysvinkkejä, minkälaisia turvallisuusohjeita tai opastusta yliopistolla tulisi mielestäsi olla.

Minua kiinnostaisi ohjeistus ja neuvonta useiden erilaisten vaaratilanteiden osalta.

Pääsääntöisesti etänä opiskelevana opiskelussa korostuu luonnollisesti tietoturva, mutta kampuksen päivittävät turvallisuusasiat ja -käytännöt jäävät melko vähälle. Toki uuden opiskelijan perehdytyksessä näitä asioita käsiteltiin ja hyvä niin, mutta jos haluaisin kerrata näitä asioita, niin esim. yliopiston etusivulta ei näitä ohjeita löydy. Etsivä toki löytää nämä Kandi- ja maisteriopiskelijan ohjeet -sivuston kautta, mutta pitäisin niitä ehkä turhan usean mutkan takana olevina.

Homeongelma. Miten toimin jos saan homeoireita jossakin rakennuksessa? Myös esteettömyys tärkeä asia, joka voisi olla vielä aiheena :)

Voisi hyvä olla joku yleinen kanava/henkilö johon voi ottaa yhteyttä turvallisuuteen liittyvissä asioissa, koska koen ne todella harvinaisiksi asioiksi, joten jos koskaan sellainen tapahtuisi voisi olla hankala muistaa minne ottaa yhteyttä jos kanavia on monia

Yliopiston turvallisen tilan periaatteet voisi ehkä esitellä jo orientaatio viikolla (nyt kohtasin ne ensimmäisen kerran vasta ekoilla siteillä). Lisäksi niistä voisi olla myös yhteistä keskustelua, eikä vain niiden esittely. Jolloin myös jokainen ryhmästä voisi itse kertoa mitä pitää niissä erityisen tärkeänä.

/

Vois olla opiskelijoilla joku lätkä, millä pääsee ATK-luokkiin, jos niitä aletaan laittamaan lukkoon. Fyysinen opiskelijakortti sisältää Securitas-yhteensopivan tunnisteon, joten semmosten hankintaa Yliopisto voisi tulla jonkin verran vastaan laajasti. Ainakin opiskelijakortin hukkaamisesta pitäisi nousta tarpeeksi motivaatiota ilmoittaa se kadonneeksi, jos ilmoituskanava on simppele ja uuden kortin hankkimiseen ei mene ihan älyttömästi vaivaa/aikaa (saa maksaa tietty käyvän hinnan).

Turvallisuuskoulutus ei ole koskaan pahitteeksi.

Sisäilmaongelmiin olisi suotavaa kiinnittää enemmän huomiota!

En muista, että olisimme orientaatioviikolla käsitelleet ulospoistumista tai ensiaputilanteita samalla tavalla, kuin lukiossa ja peruskoulussa. Toivoisin myös selvennystä siitä, kehen koulun henkilökunnasta voin ottaa yhteyttä askarruttavissa tai uhkaavissa/ahdistavissa tilanteissa.

Ensimmäisenä mieleen tulee paloharjoitukset ja se, miten ulos ja sisään pelastaudutaan. En muista milloin olisin viimeksi itse ollut paloharjoituksessa, joten se olisi varmasti hyödyllinen. Toisena ensiapukoulutus ja -taidot, jotka on hyvin harvoilla hallussa.

Aikaisempi kommenttikenttä kattoi mielestäni tärkeimmät pointit. Turvallisuudessa on paljon tekemistä kampuksella.

Ainakin tieto siitä, kenen puoleen pitää kääntyä eri vaaratilanteissa, voisi olla helposti saatavilla.

Liite 3



Hyödyllisiä yhteystietoja

- [Palvelupiste Clavis](#)
- [Turvallisuus Jyväskylän yliopistossa](#)
- [Jyväskylän yliopiston Hyvikset](#)
- [Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismalli](#)
- [Tietoturvallisuus ja ohjeet Jyväskylän yliopistossa](#)
- [Opintojen ohjaus](#)
- [Uuden opiskelijan käsikirja](#)
- [Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta](#)
- [Ylioppilaskunnan asuntopalsta](#)
- [112 Suomi -sovellus](#)

- Yleinen hätänumero p. 112
- Keskussairaala Novan päivystysapu p. 116117
- Myrkytystietokeskus p. 0800 147111 tai 09 471977
- Kansalaisneuvonta p. 0295 000 text. 18395
- Sähköinen rikosilmoitus poliisi.fi
- Pankkikorttien sulkupalvelu p. 020 333
- Löytötavarat Urhonkatu 2, 4. kerros, 40100 Jyväskylä

- MIELI Kriisipuhelin 24h p. 09 2525 0111
- Kriisikeskus Mobile p. 044 7888 470
- Rikosuhripäivystys p. 116 006
- Sosiaali- ja kriisipäivystys p. 014 266 0149
- YTHS Jyväskylä, yleis- ja mielenterveyden palvelut p. 046 710 1073, suunterveys p. 046 710 1085
- KELA opiskelijoiden asiat p. 020 692 209



Seksuaalinen häirintä

- Seksuaalista häirintää ei tule hyväksyä missään muodossa.
- Turvallisuus, koskemattomuus ja oman kehon itsemääräämisoikeus on jokaisen perusoikeus.
- Seksuaalinen ahdistelu tarkoittaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa fyysistä tekoa tai voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi sellaiseen rinnastuvaa sanallista tai muuta tekoa.
- Seksuaalista häirintää voi olla mm. fyysinen koskettelu, sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet, härskit puheet ja vitsit, vartalon tai pukeutumiseen liittyvät kaksimieliset kommentit tai seksuaaliseen kanssakäymiseen liittyvät ehdotukset.
- Seksuaalista ahdistelua voi olla myös esitetty tai lähetetty viesti tai kuva.
- Jyväskylän yliopisto on velvollinen huolehtimaan opiskelijoiden turvallisuudesta ja terveellisesti opiskeluympäristöstä.
- Ota aina yhteys poliisiin, jos epäilet rikoksen tapahtuneen. Poliisilta voi myös kysyä neuvoa, jos et ole varma miten toimia tai onko rikoksen tunnusmerkistö täytynyt.

Pyydä henkilöä lopettamaan. Kerro asiallisesti, että käytös tai kosketus häiritsee sinua.

Siirry kauemmaksi tai pyri poistumaan tilanteesta. Huuda apua jos et pääse pois.

Puhu tilanteesta jollekin turvalliselle henkilölle. Hae keskusteluapua. Tee aina ilmoitus poliisille, jos kohtaat seksuaalista häirintää.

SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN TILANTEISSA SINUA AUTTAVAT:

- [Hyvikset](#)
- [Rikosuhripäivystys](#)
- [YTHS](#)
- [Häirintäyhdyshenkilöt](#)
- [Kriisikeskus Mobile](#)
- [JYUn turvallisuushenkilöstö](#)

JOS HAVAITSET TOISEN KOHDISTUVAA SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ:

- Puutu tilanteeseen, jos voit.
- Pyydä ystävällisesti tekijää lopettamaan.
- Keskustele häirinnän kohteena olleen kanssa tarvitseeko hän apua.
- Tee tarvittaessa toisen puolesta häirintäilmoitus.
- Avusta tarvittaessa rikosilmoituksen teossa.



Häirintä ja epäasiallinen kohtelu

- Epäasiallista kohtelua ei tule hyväksyä missään muodossa, turvallisuus on jokaisen perusoikeus.
- Häirinnästä on kyse mm. silloin, kun henkilö on järjestelmällisesti, toistuvasti ja pitkäkestoisesti painostavan, loukkaavan tai alistavan käyttäytymisen kohteena ja tästä aiheutuu hänelle terveyshaittaa.
- Jyväskylän yliopisto on velvollinen huolehtimaan opiskelijoiden turvallisuudesta ja terveellisestä opiskeluympäristöstä.
- Häirintä on sen kohteelle merkittävä henkinen kuormitustekijä, jolla on vaikutusta koettuun turvallisuuteen, hyvinvointiin ja terveyteen. Jos kohtaat häirintää, puhu asiasta läheisille, se monesti auttaa eteenpäin asian kanssa.
- Ota aina yhteys poliisiin, jos epäilet rikoksen tapahtuneen. Poliisilta voi myös kysyä neuvoa, jos et ole varma miten toimia tai onko rikoksen tunnusmerkistö täytynyt.

Pyydä henkilöä lopettamaan. Kerro asiallisesti, että käytös häiritsee sinua.

Karkean huumorin ja kiusoittelevan harrastaja ei välttämättä ymmärrä syyllistyneensä kiusaamiseen tai häirintään.

Usein huomauttaminen auttaa. Voit huomauttaa suullisesti tai kirjallisesti. Kirjallisen huomautuksen etu on se, että asia tulee dokumentoiduksi.

HÄIRINTÄ -TAI EPÄASIALLISEN KOHTELUN TILANTEISSA SINUA AUTTAVAT:

- [Hyvikset](#)
- [YTHS](#)
- [Häirintäyhdyshenkilöt](#)
- [Kriisikeskus Mobile](#)
- [JYUn turvallisuushenkilöstö](#)

JOS HAVAITSET TOISEN KOHDISTUVAA EPÄASIALLISTA KÄYTÖSTÄ

- Puutu tilanteeseen jos voit.
- Pyydä ystävällisesti tekijää lopettamaan.
- Keskustele häirinnän kohteena olleen kanssa tarvitseeko hän apua.
- Tee tarvittaessa toisen puolesta häirintäilmoitus.



Omaisuuksien suojaaminen

KÄYTÄNNÖN OHJEITA

- Älä koskaan jätä arvo-omaisuutta ilman valvontaa, esim. naulakossa olevat takit ovat varkaalle helppo kohde.
- Pidä arvo-omaisuuttasi lukitussa säilössä, jos mahdollista.
- Älä säilytä tunnuksia ja salasanoja maksuvälineiden tai käyttövälineiden kanssa samassa paikassa.
- Sähköpostilla tai tekstiviestillä ei koskaan kysytä maksuvälineiden tai käyttövälineiden tunnuslukuja.
- Poliisi tai pankki ei koskaan kysy tunnuslukuja tai arkaluontoisia tietoja sähköpostilla tai tekstiviestillä.
- Tallenna arvo-omaisuuden yksilöintitiedot itsellesi, ota talteen tuotteen sarjanumero ja valokuva omaisuus.
- Vinkkaa myös kaveria omaisuuden suojaamisesta.

- Mikäli havaitset akuutin omaisuusrikoksen, ilmoita siitä heti hätänumeroon 112 ja henkilökunnan edustajalle.
- Jos joudut omaisuusrikoksen uhriksi, tee aina rikosilmoitus poliisille osoitteessa poliisi.fi
- Mikäli hukkaat yliopiston avaimen tai kulkukortin, ilmoita siitä välittömästi [palvelupiste Clavikseen](#)
- Hukattua omaisuutta voi kysyä löytötavaratoimistosta, osoitteesta Urhonkatu 2, 4. kerros, 40100 Jyväskylä.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON TILOISSA

- Yliopiston tilat ovat usein avoimia ja alueella liikkuu paljon erilaisia ihmisiä.
- Jos kuljet lukitusta ovesta, huolehdi oven lukkiutumisesta myös sinun jälkeesi.
- Säilytä polkupyörä niille varatuilla paikoilla, ne ovat yleensä paremmin valvotuilla alueilla.
- Jos kuljetat arvo-omaisuutta mukana, älä pidä kaikkea samassa paikassa. Esimerkiksi läppäri repussa ja puhelin taskussa.
- Jos havaitset epäilyttävän henkilön tutkimassa toisten omaisuutta, ilmoita asiasta välittömästi henkilökunnalle.
- Tarkkaile ympäristöäsi aktiivisesti, turvallisuus on yhteinen asia.
- Mikäli sinua askarruttaa jokin turvallisuuteen liittyvä seikka, voit kysyä lisää ohjeita Jyväskylän yliopiston [turvallisuushenkilöstöltä](#)



YLEISTIETOA

- Pelastautuminen sisään voi johtua monenlaisista syistä. Näitä voivat olla mm. vaarallinen aine ulkoilmassa, vaarallinen henkilö alueella, muu onnettomuus tai harjoitus.
- Käsky pelastautua sisään voi tulla henkilökunnalta, viranomaiselta tai se voi olla oma havainto.
- Kiireellisessä tilanteessa älä kerää omaisuuttasi mukaan. Tavarat ehdit noutaa myöhemminkin.
- Pyri olemaan rauhallinen, mutta liiku kuitenkin ripeästi. Varoita matkalla muita.
- Pelastautuminen on varotoimenpide, jolla pyritään suojaamaan ihmisten turvallisuutta.
- Soita hätänumeroon 112 vasta kun olet turvassa.
- Seuraa viranomaisten ohjeita. Suojasta poistuminen tapahtuu viranomaisen luvalla.
- [112 sovelluksen](#) kautta saa ajantasaisia ohjeita ja tietoa mm. alueellisista vaaratilanteista.

Vaarallinen henkilö alueella

- Älä juokse, liiku kuitenkin ripeästi
- Älä kerää tavaroita mukaasi, varoita matkalla muita

Etsi lukittava tai muu suojaisa tila

- Pyri liikkumaan mahdollisimman äänettömästi
- Sammuta tilasta valot, laita puhelin äänettömälle

Soita 112 vasta kun olet turvassa

- Vältä ikkunoita ja aukkoja. Voit kasata oven eteen tavaraa pääsyn estämiseksi
- Poliisi antaa luvan tulla esiin, kun tila on turvallinen

Muu onnettomuus tai vaaratilanne

- Älä juokse, liiku kuitenkin ripeästi
- Kiireellisessä tilanteessa älä kerää tavaroita mukaasi

Etsi suojaisa tila, josta saa ikkunat ja ovet kiinni

- Varoita matkalla muita
- Sulje tilan ilmanvaihto jos ilmassa on vaarallista ainetta

Soita 112 vasta kun olet turvassa

- Odota viranomaisen ohjeita, kuuntele esim. radiota. Älä poistu ilman lupaa
- Vältä jatkuvaa soittamista 112 numeroon, se hidastaa pelastustoimintaa



YLEISTIETOA

- Pelastautuminen ulos voi johtua monenlaisista syistä. Näitä voivat olla mm. tulipalo, vaarallinen henkilö rakennuksessa, muu onnettomuus tai harjoitus.
- Tutustu rakennuksiin, joissa päivittäin liikut. Havainnoi hätäuloskäyntien sijainnit etukäteen.
- Kiireellisessä tilanteessa älä kerää omaisuuttasi mukaan. Tavarat ehdit noutaa myöhemminkin.
- Vaarallisen henkilön aiheuttaman pelastautumisen vuoksi, ulkona pitää etsiä suojaista paikkaa. Vältä tällöin yleisiä kokoontumispaikkoja.
- Muussa tilanteessa noudattakaa kokoontumispaikkojen sijainteja. Näin ollen viranomaisen ja henkilökunnan on helpompi varmistua kaikkien turvallisuudesta.
- Soita hätänumeroon 112 vasta kun olet turvassa.
- [112 sovelluksen](#) kautta saa ajantasaisia ohjeita ja tietoa mm. alueellisista vaaratilanteista.

Havainto poistumistarpeesta

Älä juokse, liiku kuitenkin ripeästi

Kiireellisessä tilanteessa älä kerää tavaroita mukaasi

Poistu suorinta turvallista reittiä ulos

Varoita matkalla muita

Älä käytä hissiä

Soita 112 vasta kun olet turvassa

Vaarallisen henkilön vuoksi etsi suojaista piilopaikka

Muussa tapauksessa noudata kokoontumispaikkoja

HÄTÄULOSKÄYNNIN MERKKI



KOKOONTUMISPAIKAN MERKKI



Ohjeita tietoturvaliseen puhelimen käyttöön

- Varmuuskopioi tietojasi säännöllisesti.

- Harkitse tarkkaan julkisten Wi-Fi-verkkojen käyttöä.

Tarkista sovellusten käyttöoikeudet. Tarvitseko sovelluksen seurata sijaintia tai käyttää laitteen mikrofonia

Päivitä käyttöjärjestelmä ja sovellukset säännöllisesti

Lataa sovelluksia vain luotettavista lähteistä

Käytä vahvaa salasanaa tai biometristä tunnistetta

- Kalasteluviestit ovat yleisiä. Älä avaa viestien liitetiedostoja, äläkä kirjaudu tarjotuista linkeistä.

- Käytä luotettavia ja tunnettuja virustorjuntaohjelmia.

Sinä itse olet tärkein linkki tietoturvaliseen toimintaan.

Älä koskaan jätä yleisillä paikoilla omaisuuttasi valvomatta tai näyttöä lukitsematta.

Vinkkaa tietoturvalisesta toiminnasta myös kaverille.

PHISHING - TIETOJENKALASTELU

1. Tarkista lähettäjän osoite. Kalastelussa osoite on väärennety, se muistuttaa oikeaa. Se yleensä sisältää outoja merkijonoja ja sanoja.
2. Älä koskaan avaa epäilyttävän viestin liitetiedostoa.
3. Tarkista kieliasu. Onko viesti kirjoitettu hyvällä suomen kielellä. Huijaukset ovat monesti tehty käännöskoneella ja sisältävät virheitä.
4. Liian hyvä on usein liian hyvää ollakseen totta. Palkinnon saaminen ei edellytä lisämaksua tai kirjautumista epäilyttävälle sivulle.
5. Mieti hetki ennen kuin teet jotain. Miksi lähestyvä taho olisi minuun yhteydessä?

TOIMINTAOHJEET TULIPALOTILANTEESSA

1. Pelasta itsesi turvaan palavasta tai savuisesta tilasta
2. Auta myös muita pelastautumaan turvaan
3. Sammuta tulipalo, jos turvallisesti pystyt
4. Sulje poistuessasi ovet ja ikkunat, varoita matkalla muita ihmisiä
5. Soita hätänumeroon 112
6. Kuuntele hätäkeskuksen ohjeita, älä sulje puhelinta ilman lupaa
7. Opasta palokunta paikalle
8. Mene kokoontumispaikalle odottamaan lisäohjeita ja anna ensiapua sitä tarvitseville

Nämä merkit kertovat sammutuskalustosta



Vihreä merkki kertoo hätäuloskäynnin suunnan



SOVELLUS AUTTAA!

- 112-sovellus kertoo auttajille sijaintisi
- Sovellus välittää myös häiriö- ja vaaratiedotteita
- Lisätietoa [tästä](#)

SÄHKÖPALO

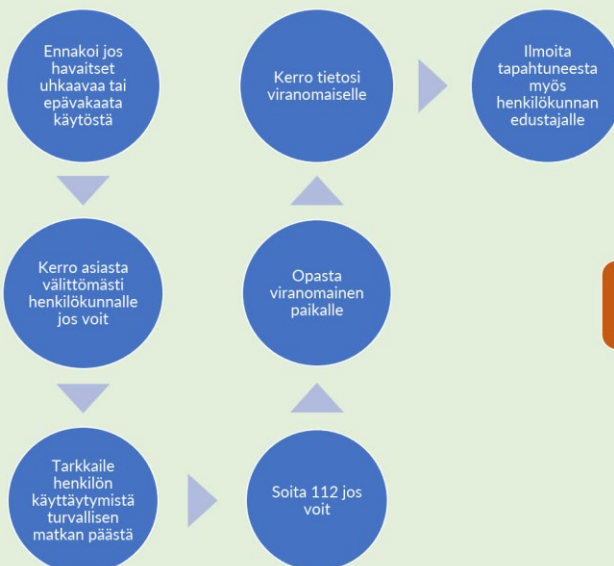
- Yleisin tulipalon syy on sähkölaitteesta johtuva.
- Älä lataa sähkölaitetta vartioimatta.
- Tarkasta aika-ajoin laitteen ja latausjohdon kunto.
- Älä käytä vikaantunutta sähkölaitetta.
- Huolehdi ettei sähkölaitte pääse kuumenemaan liikaa.
- Pidä sähkölaitteen ympäristö puhtaana ylimääräisistä tavaroista.
- Jos pystyt, irrota palavan sähkölaitteen virtajohto.
- Noudata käytössä valmistajan ohjeita.

TIESITKÖ?

- Älä käytä hissejä tulipalon aikana.
- Käytä poistumisreitintä lyhyintä mahdollista reittiä turvaan.
- Savukaasut ovat hengenvaarallisia, älä mene savuiseen tilaan.
- Hätänumerossa palvellaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, tarvittaessa myös muut kielet onnistuvat.
- Tarvittaessa hätäilmoituksen voi tehdä tekstiviestillä numeroon 112, muista rekisteröidä numerosi [suomi.fi sivuilla](#).
- Hätänumeroon voi soittaa puhelimella, vaikka siinä ei olisi sim-korttia.
- Onnettomuuden kuvaaminen on turhaa, käytä aikasi mieluummin muiden auttamiseen.
- Jokaisella on velvollisuus auttaa onnettomuuden uhreja.



Uhkaavan tai epävakaa henkilön kohtaaminen



OHJEITA

- Ennakoi. Mikäli sinulla nousee ajatus huolta herättävästä henkilöstä, ole yhteydessä henkilökuntaan.
- Mikäli olet huolissasi omasta tai toisen opiskelijan hyvinvoinnista, voit olla yhteydessä tiedekuntasi Hyvies henkilöön tai Student Life:n henkilökuntaan.
- Hyvies yhteystiedot löydät [täältä](#) ja Student Lifen [täältä](#).
- Myös YTHS auttaa henkilökohtaiseen hyvinvointiisi liittyvissä kysymyksissä. YTHS:n yhteystiedot löydät [täältä](#).
- Jos epäilet rikoksen tapahtuneen, tee ilmoitus poliisille. On poliisin tehtävä arvioida tarpeelliset toimenpiteet.



